

MILLIY ARMIYAMIZ YANGI O'ZBEKISTONNING MUSTAHKAM QALQONIDIR!

VATANPARVAR

● Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqa boshlagan ● 2023-yil 3-noyabr, №44 (3054)

BIZ
HAQIMIZDA

@ vatanparvar-bt@umail.uz

facebook.com/mudofaavazirligi

t.me/mv_vatanparvar_uz

instagram.com/mudofaavazirligi

t.me/mudofaavazirligi

/c/uzarmiya

IJTIMOIIY-SIYOSIIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY VA MAHSULOT-KULTEVAIY GAZETASI

**MOVIY BERET
SOHIBLARI
ANIQLANDI**

4

**HAMKORLIKDAGI
MASHG'ULOTLAR
MUVAFFAQIYATLI
YAKUNLANDI**

5

**TILOVOV "KATTA
DUBULG'A" DA HAM
SOVRINDOR**

19

www.mv-vatanparvar.uz

**YENGIB BO'LMAS
TO'SIQ YO'Q**

O'ZBEKISTON VA FRANSIYA PREZIDENTLARI IKKI TOMONLAMA MUNOSABATLARNI STRATEGIK SHERIKLIK DARAJASIGA KO'TARISHGA KELISHIB OLDILAR

Samarqand shahridagi Kongress markazida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev va Fransiya Respublikasi Prezidenti Emmanuel Makronning tor doiradagi uchrashuvi bo'lib o'tdi.

Uchrashuv avvalida mamlakatimiz yetakchisi Fransiya Prezidentining O'zbekistonga oxirgi 30 yildagi ilk tashrifi tarixiy ahamiyatga ega ekanini alohida ta'kidladi.

Emmanuel Makron davlatimiz rahbariga tashrif bilan kelish taklifi hamda Fransiya delegatsiyasiga ko'rsatilayotgan samimiy mehmondo'stlik uchun minnatdorlik bildirdi.

Fransiya rahbari Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ortga qaytmas islohotlar dasturini to'liq qo'llab-quvvatladi.

Yetakchilar Fransiya bilan O'zbekiston o'rtasidagi keng qamrovli hamkorlikni yanada rivojlantirish masalalarini atroflicha muhokama qildilar hamda ikki tomonlama munosabatlarni strategik sheriklik darajasiga ko'tarishga kelishib oldilar.

Keyingi yillarda ko'p qirrali O'zbekiston – Fransiya munosabatlari barcha yo'nalishlarda jadal rivojlanib borayotgani ta'kidlandi.

Tovar ayirboshlash va qo'shma korxonalar soni karrasiga oshgani mamnuniyat bilan qayd etildi. Joriy va

istiqbolli loyihalar portfeli 10 milliard yevrodan oshdi.

Fransiya taraqqiyot agentligi bilan 1 milliard yevrolik Strategik hamkorlik dasturi amalga oshirilmogda.

“Yashil” energetika, xomashyo resurslarini qazib olish va qayta ishlash, innovatsion qishloq xo'jaligi, suv ta'minoti, logistika, infratuzilmani rivojlantirish, turizm va boshqa sohalarda yangi yirik loyihalarni ilgari surish chora-tadbirlari muhokama qilindi.

Fransiya O'zbekistonning Markaziy Osiyoda ishonchni mustahkamlash borasidagi sa'y-harakatlarini, shuningdek mamlakatimizning JSTga a'zo bo'lishini hamda Yevroitifoq bilan Kengaytirilgan sheriklik va hamkorlik to'g'risidagi bitim tez fursatda imzolashini bundan buyon ham qo'llab-quvvatlashga tayyor ekanini ta'kidlandi.

Siyosiy muloqotni davom ettirish, xavfsizlik, yuzaga kelayotgan tahdid va xatarlarga samarali qarshi kurashish sohasidagi hamkorlikni mustahkamlash muhimligi qayd etildi.

Madaniy-gumanitar hamkorlik kun tartibi boy ekani mamnuniyat bilan ta'kidlandi. O'zbekistonda fransuz tilini o'rganishga qiziqish ortib borayotgani aytili. Shu munosabat bilan tomonlar Fransiya alyansining Samarqanddagi filiali ochilishini olqishladilar.

Toshkent shahrida O'zbekiston – Fransiya oliy ta'lim muassasasini ochishni tezlashtirish hamda fransuz tili o'qituvchilarini tayyorlash borasidagi hamkorlikni kengaytirishga kelishib olindi.

Davlat rahbarlari xalqaro va mintaqaviy ahamiyatga molik dolzarb masalalar yuzasidan ham fikr almashdilar.

O'ZBEKISTON VA FRANSIYA DELEGATSIYALARINING KENGAYTIRILGAN TARKIBDAGI MUZOKARALARI BO'LIB O'TDI

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev va Fransiya Respublikasi Prezidenti Emmanuel Makronning muzokaralari ikki mamlakat rasmiy delegatsiyalari ishtirokida kengaytirilgan tarkibda davom etdi.

Davlatimiz rahbari uchrashuvni ochar ekan, Fransiya Prezidentiga rasmiy shaxslar, yetakchi kompaniyalar rahbarlari, taniqli madaniyat va fan arboblardan iborat nufuzli delegatsiya boshchiligida O'zbekistonga kelgani uchun minnatdorlik bildirdi.

– Bu sizning O'zbekiston – Fransiya do'stlik va ko'p qirrali hamkorlik munosabatlarini yanada rivojlantirish va mustahkamlashga shaxsiy e'tiboringiz va alohida yondashuvingizning yorqin tasdig'idir, – dedi Shavkat Mirziyoyev.

Muntazamlik kasb etgan oliy darajadagi uchrashuvlar tufayli

ikki mamlakat munosabatlari keng qamrovli tus olgani ta'kidlandi.

Tomonlar faol siyosiy aloqalarni, parlamentlar, hukumatlar, tashqi siyosiy va iqtisodiy idoralarning muntazam muloqotini davom ettirishga kelishib oldilar.

Hisob-kitoblarga ko'ra, yaqin orada 1 milliard yevroga yetishi kutilayotgan tovar ayirboshlash jadal o'sayotgani mamnuniyat bilan qayd etildi. Joriy va istiqbolli loyihalar portfeli 10 milliard yevrodan ziyodni tashkil etmoqda.

Yurtimizda Fransiyaning Orano, EDF, Total, SUEZ, Eiffage, Voltalia, Lactalis, Veolia va ko'plab boshqa

yetakchi kompaniyalari muvaffaqiyatli ish olib bormogda.

Davlatimiz rahbari qazib olish tarmog'i, strategik xomashyo resurslarini qayta ishlash, gibrid, quyosh va shamol elektr stansiyalarini qurish, suv ta'minoti tizimlarini modernizatsiya qilish, “aqlli” qishloq xo'jaligini joriy etish, shahar va transport infratuzilmasini rivojlantirish, turizmni hamkorlikning ustuvor sohalari sifatida qayd etdi.

Ishbilarmonlar o'rtasidagi sheriklikni ilgari surish uchun O'zbekiston – Fransiya savdo palatasi ishga tushishi hamda Toshkentda “Business France” agentligining ofisini ochish rejalashtirilayotgani e'lon qilindi.

Gumanitar sohadagi hamkorlikni chuqurlashtirish maqsadida uch yillik dastur qabul qilish va uning doirasida o'zaro Madaniyat kunlarini o'tkazish taklif qilindi.

Tomonlar Samarqand shahrida Fransiya alyansi filiali ochilishini olqishladilar hamda qo'shma oliy ta'lim muassasasini tashkil etishni jadallashtirishga kelishib oldilar.

Fransiyaning turli shaharlaridan Samarqand, Buxoro va Xivaga charter reyslarni tashkil etgan holda sayyohlar almashinuvini rivojlantirish dasturini ishlab chiqish tashabbusi ilgari surildi.

Xalqaro kun tartibidagi masalalar, xavfsizlikka umumiy xatar va tahdidlarga qarshi kurashish bo'yicha hamkorlikni davom ettirish yuzasidan fikr almashildi.

Uchrashuv yakunida O'zbekiston yetakchisi Fransiya Prezidentiga 2024-yilda Parij shahrida yozgi Olimpiya o'yinlari muvaffaqiyatli o'tishini tiladi.

Davlat rahbarlari erishilgan barcha kelishuvlarni amalga oshirish bo'yicha “yo'l xaritasi”ni tayyorlashga topshiriq berdilar.

O'ZBEKISTON VA FRANSIYA O'RTASIDAGI HAMKORLIKNI YANADA RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN QATOR IKKI TOMONLAMA HUJJATLAR IMZOLANDI

Samarqand shahrida bo'lib o'tgan muzokaralar yakunida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev va Fransiya Respublikasi Prezidenti Emmanuel Makron qo'shma bayonot qabul qildilar.

Hujjatda ikki davlatning o'zaro munosabatlarni strategik sheriklik darajasiga ko'tarish niyati qayd etilgan.

Ikki tomonlama hamkorlikning joriy holatiga hamda turli sohalarda davlatlararo munosabatlarni chuqurlashtirish istiqbollarga baho berilgan, tomonlar xalqaro tashkilotlar doirasidagi hamkorlikni

chuqurlashtirishga, dolzarb global va mintaqaviy muammolarni birgalikda hal qilishga intilishi tasdiqlangan.

Prezidentlar huzurida moliya, ta'lim, madaniyat va ikki tomonlama hamkorlikning boshqa yo'nalishlari bo'yicha 8 ta ikki tomonlama hujjat imzolandi. Jumladan:

• “Samarqand Fransuz Alyansi”ni tashkil etish va uning faoliyati to'g'risida hukumatlararo bitim;

• O'zbekistonda ichimlik suvi ta'minoti infratuzilmasini yaxshilash bo'yicha hukumatlararo moliyaviy bayonnomalar (1- va 2-bosqichlar);

• O'zbekistonda Fransiya taraqqiyot agentligi va “PROPARKO”ni tashkil etish va ularning faoliyati to'g'risidagi hukumatlararo bitimga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida bayonnoma;

• tashqi ishlar vazirliklari o'rtasida diplomatik kadrlar tayyorlash

sohasidagi hamkorlik to'g'risida deklaratsiya;

• maktabgacha, maktab, professional va oliy ta'lim sohasidagi hamkorlik bo'yicha bayonnoma;

• madaniy meros sohasidagi hamkorlik to'g'risida deklaratsiya;

• professional va texnik ta'lim sohasidagi hamkorlik to'g'risida kelishuv.

Shuningdek, tashrif doirasida O'zbekiston Madaniyat va san'atni rivojlantirish jamg'armasi hamda “SUEZ” va “Bouygues” kompaniyalari o'rtasida hamkorlik to'g'risida deklaratsiyalar imzolandi.

QUROLLI KUCHLAR USTIDAN FUQAROLIK NAZORATI

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashining matbuot anjumani bo'lib o'tdi.

Anjumanda Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputati, Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi raisi Iqboljon Mirzaaliyev, Oliy Majlis Senatining Mudofaa va xavfsizlik masalalari qo'mitasi raisi, Jamoatchilik kengashi raisi o'rinbosari Qutbidin Burxanov, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yoshlar murabbiysi, kengash a'zosi, professor Hamidulla Dadaboyev hamda Mudofaa vazirligi Tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar bosh boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari – boshqarma boshlig'i polkovnik Mehriddin Qo'chqorov "Xalq va armiya yakdilligi

yo'lida" mavzusida ma'ruza qilib, respublika ommaviy axborot vositalari vakillarining savollariga javob berdi.

Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi tashkil etilganiga 24-oktabr kuni 11 yil to'ldi. Shu davr mobaynida kengash mudofaa va harbiy qurilish sohasida olib borilayotgan davlat siyosatiga daxldor eng dolzarb masalalarga oid jamoatchilik fikrini o'rganish, fuqarolarni harbiy xizmatga chaqirishdan boshlab, rezervga bo'shatilgan fuqarolarning ijtimoiy va professional moslashuvigacha bo'lgan masalalarda samarali faoliyat olib bordi. Bu haqda kengash raisi va a'zolari

qisqacha axborot berib, Mudofaa vazirligi faoliyatida shaffoflik va oshkorlikni ta'minlash, "Xalq va armiya – bir tan-u bir jon" degan g'oya asosida amalga oshirilgan ishlar bir tomondan Vatan himoyachilarining kayfiyatini, ularga yaratilayotgan shart-sharoitlarni, Qurolli Kuchlarda kechayotgan islohotlar, o'zgarishlarga harbiy xizmatchilarning munosabatini aniqlashga imkon bergan bo'lsa, ikkinchi tomondan xalqimizning o'z armiyasiga bo'lgan e'tiborini aniqlashning muhim vositalaridan biriga aylanganini e'tirof etdilar.

Jamoatchilik kengashi faoliyatining samaradorligini oshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi faoliyati samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni bilan Jamoatchilik kengashining 35 nafar a'zodan iborat yangi tarkibi, shuningdek Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlarda Jamoatchilik kengashi hududiy bo'linmalarining yangilangan namunaviy tarkibi tasdiqlandi.

Kengash komissiyalari va a'zolari tomonidan yil davomida bir qator keng qamrovli ishlar olib borildi. Jumladan, Sog'liqni saqlash vazirligining hududiy boshqarmalari, "Sog'lom avlod uchun" fondining filiallaridagi ko'chma brigada shifokorlari tomonidan olis garnizonlarda 21 916 nafar harbiy xizmatchining oila

a'zolari chuqurlashtirilgan tibbiy ko'rikdan o'tkazildi.

2022–2023-yillarda muddatli harbiy xizmatni o'tagan 1 100 nafar fuqaro o'rtasida ijtimoiy tadqiqot o'tkazilib, umumta'lim maktablarida chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani darslarining sifati, muddatli harbiy xizmatga chaqiruv punktlarida yaratilgan sharoitlar, tibbiy komissiyalar faoliyati, harbiy xizmatchilarning o'z huquqlarini bilish darajasi hamda muddatli harbiy xizmatni tugatib qaytgan fuqarolarning bandligini ta'minlash bo'yicha amalga oshirilayotgan masalalar o'rganildi.

Mudofaa vazirligi hamda kuch tuzilmalari hamkorligida ishlab chiqilgan "Harbiy xizmatchilar maqomi va ularni ijtimoiy himoya qilish to'g'risida"gi, "Faxriylar to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonuni va "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining umumharbiy nizomi" loyihalari o'rganib chiqilib, tegishli taklif va tavsiyalar berildi.

Shimoli-g'arbiy, Markaziy va Toshkent harbiy okruglarida qo'shinlarning jangovar tayyorgarligi, zamonaviy qurol-yarog'lar, harbiy texnika, o'quv-moddiy baza, oziq-ovqat va boshqa moddiy-texnik ta'minot turlari bilan butlanishi, harbiy sohada qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlarga rioya etilishi ko'rib chiqildi.

Harbiy qismlarga tashrif vaqtida harbiy xizmatchilar uchun yaratilgan sharoitlar, ijtimoiy-huquqiy jihatdan himoya qilinganlik darajasi, har bir hududning o'ziga xosligi o'rganilib, hududiy bo'linmalar faoliyati samaradorligini oshirish bo'yicha kengash a'zolari va harbiy okruglar qo'mondonligiga tegishli taklif va tavsiyalar berildi. Bir so'z bilan aytganda, kengash tomonidan amalga oshirilayotgan ishlar natijasida Qurolli Kuchlar ustidan samarali fuqarolik nazorati mexanizmi shakllanib borayotganligini kuzatish mumkin.

Anjumanda Mudofaa vazirligini fuqarolar bilan bog'lab turuvchi "ko'priq" vazifasini bajarib kelayotgan Jamoatchilik kengashi va uning hududiy bo'linmalari endilikda zimmalaridagi vazifalarni yangi bosqichda, ko'tarinkilik va fidoyilik bilan, mamlakatimizdagi o'zgarishlarga hamohang tarzda davom ettirishlari ta'kidlandi.

Furqat ERGASHEV

HAMKORLIK

QOZOG'ISTON DELEGATSIYASI

HARBIY TIBBIYOT AKADEMIYASIDA

Mamlakatimiz qo'shni qardosh davlatlar bilan har tomonlama hamkorlik aloqalarida ustuvor ekaniga guvohmiz. Turli yo'nalish va turli sohalardagi bu do'stona hamkorliklar o'zining ijobiy natijalarini berib kelmoqda. Mana shunday hamkorlik aloqalari harbiy tibbiyotda ham yo'lga qo'yilgan. Qozog'iston Respublikasi Mudofaa vazirligi harbiy tibbiyot xizmati delegatsiyasi O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Harbiy tibbiyot akademiyasiga tashrif buyurdi.

Qozog'iston Respublikasi Qurolli Kuchlari Harbiy tibbiyot bosh boshqarmasi boshlig'i tibbiy xizmat polkovnigi Smayil Erjan Erjumanovich boshchiligidagi delegatsiya a'zolariga dastlab Harbiy tibbiyot akademiyasining infratuzilmasi, o'quv-moddiy bazasi bo'yicha ma'lumot berildi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Harbiy tibbiyot akademiyasi imkoniyatlaridan hamkorlikda foydalanish, ya'ni bakalavr darajasida kursantlarni o'qitish, harbiy internaturada, klinik ordinatorada hamda magistraturada tinglovchilarni o'qitish, harbiy shifokorlarni mutaxassisliklar bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi Markaziy harbiy klinik hospitali va Qozog'iston Respublikasi Mudofaa vazirligi harbiy hospitalarida malaka oshirishni tashkillashtirish, hamkorlikda murakkab jarrohlik amaliyotlarini o'tkazish kabi masalalar ko'rib chiqildi va muhokama etildi.

Tibbiy maqsadlarda ishlab chiqilgan mahsulotlarning ko'rgazmasi bo'yicha takliflar, hamkorlik borasida o'zaro savol-javoblar amalga oshirildi.

So'ngra mehmonlar tibbiyot akademiyasining tibbiy o'quv-mashq – simulyatsiya markazi, o'quv sinflari, kursantlar yotoqxonasi, kutubxona va sport shaharchasida bo'lishdi. O'zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishdi.

Delegatsiya a'zolari kunning ikkinchi yarmida Mudofaa vazirligi Markaziy harbiy klinik hospitalida bo'lib, u yerdagi so'nggi rumumda jihozlangan jarrohlik, davolanish xonalari va bemorlarga yaratilgan sharoit bilan yaqindan tanishdi.

Shubhasizki, ikki davlat o'rtasida amalga oshirilgan hamkorlikdagi harbiy tibbiyot aloqalari istiqbolda ezgulikka xizmat qiladi. Navbatdagi yangi rejalariga zamin yaratadi.

Zulfiya YUNUSOVA,
«Vatanparvar»

MOVIIY BERET SOHIBLARI ANIQLANDI

Toshkent harbiy okrugi “Markaz” desantchilar tayyorlash bazasi va “Chirchiq” umumqo’shin poligonida Mudofaa vazirligi havo-desant bo’linmalarida xizmat qilish istagini bildirgan harbiy xizmatchilarni saralash sinovlari o’tkazildi.

Quvonchbek SUYUNOV, Oyatullo NE’MATOV

Besh kun davom etgan saralash tadbirlarida yurt posbonlari bir-biridan murakkab to’siqlarni mardonavor yengib o’tdilar. Dastlab chuqurlashtirilgan tibbiy ko’rik xulosasiga ko’ra, yaroqli deb topilgan harbiy xizmatchilarning mantiqiy tafakkuri va psixologik barqarorligi harbiy-kasbiy tanlovda test savollari orqali aniqlandi. Shuningdek, 100 metr va 5 kilometrga yugurish, turnikda tortilish singari majmuaviy jismoniy tayyorgarligi sinovdan o’tkazildi.

“Chirchiq” umumqo’shin poligonida nomzodlar jismoniy zo’riqish to’siqlari yo’lagidan o’tish me’yorini sabot bilan muvaffaqiyatli bajardi. Mazkur bosqichdagi maxsus to’siqlarni yenggan o’g’lonlar 15 kilometrlik masofaga yugurdi. Belgilangan vaqt davomida boks ringidagi qaqshatqich zarbalardan himoyalaniib, g’animlarga munosib raqib ekanini isbotlagan nomzodlar pichoq uloqtirish mashqini ham a’lo darajada uddaladi.

Saralash yakunida barcha sinovlardan yuqori natijalar bilan o’tgan nomzodlarga tantanali ravishda moviy beret va sertifikat topshirildi. Bundan tashqari, ularning yangi lavozimga tayinlangani haqida mudofaa vaziri o’rinbosarining buyrug’i o’qib eshittirildi. – Boshimdagi moviy beret yetkanga katta mas’uliyat yuklaydi, – deydi kontrakt bo’yicha harbiy xizmatchi, oddiy askar Ibrohimjon Abdurahmonov. – Bugun bolalikdan orzu qilgan maqsadimga erishdim. O’quvchilik davrimdan beri

karate, qo’l jangi, boks bilan shug’ullanib, jismoniy tayyorgarligimni oshirganim besamar ketmadi. Hatto 5 kilometrlik masofaning marra chizig’idan birinchi bo’lib o’tdim. Eng sharafli kasb – Vatan himoyasi. Mamlakatimiz havo sarhadlari daxlsizligini ta’minlash, aholining tinch hayoti va xavfsizligini himoya qilish yo’lida sadoqat bilan xizmat qilaman!

**Katta leytenant
Dilshod RO’ZIQULOV,
«Vatanparvar»**

HAMKORLIKDAGI

MASHG'ULOTLAR MUVAFFAQIYATLI YAKUNLANDI

jangovar vazifalarni bajarish maqsadida hamkorlikdagi kuch tuzilmalarining birgalikdagi boshqaruv shtabi tuzildi. Ular tomonidan davlat chegarasida yuzaga kelgan vaziyat o'rganilib, dushmanning maqsadi va harakatlar g'oyasi aniqlandi, shartli dushmanning qurolli bosqinini daf etish hamda qurolsiz fitnalarning oldini olish bo'yicha qarshi hujum rejaları ishlab chiqildi.

Yuzaga kelgan tahdidni bartaraf etish bo'yicha qabul qilingan qarorga asosan, kuch tuzilmalarining tegishli bo'linmalari tomonidan davlat chegarasi daxlsizligini ta'minlashda hamkorlikdagi amaliy harakatlar olib borilib, davlat chegarasi sohasida yuzaga kelgan ommaviy tartibsizliklarga chek qo'yildi. Harakatlangan shartli dushmanning qurolli bosqinini daf etish maqsadida bo'linmalar tomonidan taktik harakatlar bilan jangovar o'q otish mashg'ulotlari o'tkazildi va chegara oldi mahalliy aholi punktlarida tezkor-qidiruv hamda targ'ibot tadbirlari amalga oshirildi.

Yakunda erishilgan natijalar va yo'l qo'yilgan kamchiliklar sarhisob qilingach, hamkorlikdagi harakatlarni yanada takomillashtirish maqsadida kelgusida e'tibor qaratilishi zarur bo'lgan jihatlardan va shu asosda o'quv rejalariga kiritiladigan o'zgartirish hamda qo'shimchalar xususida kelishib olindi.

Bugun dunyoning olis va yaqin mintaqalarida murakkab mojarolar-ut o'qnashuvlar davom etayotgan bir paytda jonajon O'zbekistonimizda tinchlik va xavfsizlikni ta'minlash borasidagi ishlarni yanada samarali tashkil etish, sarhadlarimiz daxlsizligini ishonchli kafolatlash, mamlakatimiz mudofaa qobiliyatini mustahkamlash, qo'shinlarni zamonaviy qurol-yarog' va texnikalar bilan ta'minlash, bo'linmalarni boshqarishda axborot texnologiyalarini keng qo'llash, shaxsiy tarkibning jangovar tayyorgarligi va kasbiy mahoratini muntazam ravishda oshirib borishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Yaratilayotgan imkoniyatlardan unumli foydalangan holda respublikamizdagi kuch tuzilmalarining o'zaro hamkorlikda olib borayotgan sa'y-harakatlari natijasida esa Yangi O'zbekistonimizda inson qadrini ulug'lash, bunyodkor xalqimizning tinch va osuda hayotini ta'minlab, musaffo osmonimizni asrab-avaylashdek ezgu maqsadlarga erishilmoqda.

Mamlakatimizning sharqiy hududi hisoblangan Namangan, Farg'ona va Andijon viloyatlarining qo'shni davlatlar bilan chegaradosh hududlarida DXX Chegara qo'shinlari hamda Qurolli Kuchlar tarkibiga kiruvchi vazirlik, qo'mita va idoralar bilan hamkorlikda

o'tkazilgan "Boshqaruv organlari va bo'linmalarning jangovar shayligini tekshirish, davlat chegarasida shartli dushmanning qurolli bosqinini daf etish" mavzusidagi o'quv mashg'ulotlari ayni shu maqsadlarni ko'zlagan holda tashkil etildi.

O'quv rejasiga ko'ra, davlat chegarasida shartli dushman tomonidan bir vaqtning o'zida bir nechta yo'nalishlarda qurolli bosqin uyushtirilgach, hamkorlik rejasiga asosan o'quvga jalb qilingan barcha bo'linmalar jangovar shay holatga keltirildi. Shundan so'ng o'quv bo'yicha

Albatta, barcha kuch tuzilmalarini davlatimiz xavfsizligi, yurtimiz tinchligi va farovonligini ta'minlashdek ezgu maqsad yo'lida birlashtiradigan bunday o'quv mashg'ulotlarining o'tkazilishi qo'shinlar jipsligining ortishida, harbiy xizmatchilarning bir-birini tushungan holda harakatlana olish qobiliyati shakllanishida, shuningdek o'zaro hamkorlik asosida tajriba almashib, jangovar mahoratlarining yanada takomillashuvida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Mayor Farida BOBOJONOVA
DXX Chegara qo'shinlari

HAYOTI HAVASGA ARZIYDI

Inson qaysi sohada xizmat qilmasin, avvalo salomatligini saqlashi zarur. Ko'pincha sog'lig'imizga bee'tiborligimiz, o'zimiz haqimizda qayg'uravermaganimiz oqibatida tanamizda u yoki bu xastaliklarga "zamin hozirlaymiz". Tibbiy xizmat polkovnigi Husan Xudenov dardiga davo istab kelganlarga salomatlikni asrash borasidagi foydali maslahatlarini erinmay tushuntiradi. Hatto bemorining ko'ziga tik boqib, uni sog'aytirishga ishontiradi, ruhan dalda beradi. Ha, u shunday salomatlik posboni, shifokor-xirurg.

egallab, kam bo'lmadik. Taqdirimdan hech ham nolimayman. Aksincha, sabr-qanoat bilan inson barcha ko'zlagan maqsadiga erishishi mumkin.

Shu kuni ijodiy guruhimiz bilan tibbiy xizmat polkovnigi Husan Xudenovning davlatimiz tomonidan imtiyozli asosda berilgan xonadonida oila a'zolari bilan suhbatlashdik. Harbiy xizmatchilar va oila a'zolarining ijtimoiy himoyasi, farzandlarining oliy ta'lim muassasalariga o'qishga kirishida berilayotgan imkoniyatlardan mamnun. Farzand-u nabiralar ardog'ida umrguzaronlik qilayotgan qahramonimiz hayoti havasga arzigulik.

JAHON STANDARTLARI DARAJASIDA

– Egnimga harbiy libos kiyganimga 30 yildan oshdi. Shu vaqt oralig'ida yurtimizning turli hududlarida, xususan Samarqand, Surxondaryo viloyatlarida xizmat qildim, o'nlab shogirdlar chiqardim. Hozirgi kunda mamlakatimizda barcha sohalar qatori harbiy tibbiyot tarmog'ida ham salmoqli islohotlar, shiddatli va ijobiy o'zgarishlar amalga oshirildi. Prezidentimiz tashabbusi va ko'rsatmasi asosida Mudofaa vazirligi Markaziy harbiy klinik hospitali ichida jahon standartlariga mos, zamonaviy tibbiy asbob-uskunalar bilan jihozlangan yirik jarrohlik majmuasi bunyod etilib, foydalanishga topshirildi. Bu yerda tibbiyotning barcha yo'nalishlarida, jumladan shoshilinch xirurgiya, travmatologiya, ortopediya, ginekologiya, oftalmologiya, neyroxirurgiya, kardiologiya bo'yicha yuqori texnologik jarrohlik amaliyotlari bajarilyapti. Xorijlik hamkasblarimiz bilan hamkorlikda tajriba almashyapmiz, ulardan o'rganyapmiz, kezi kelganda o'rgatyapmiz. Mana shunday sharoitlarda xizmat qilib, xalqimizga xizmat qilish baxtidan minnatdorligimning cheki-chegarasi yo'q.

**Katta leytenant
Dilshod RO'ZIQULOV,
«Vatanparvar»**

32 YILLIK MUKOFOT

Mudofaa vazirligi Markaziy harbiy klinik hospitali bosh mutaxassisi – shoshilinch xirurgiya bo'limi boshlig'i tibbiy xizmat polkovnigi Husan Xudenovning 2023-yili Vatanimiz mustaqilligining 32 yilligi arafasida Prezident farmoniga muvofiq, II darajali "Salomatlik" ordeni bilan mukofotlangani qahramonimizning harbiy tibbiyotdagi 32 yillik mehnatlariga munosib rag'bat bo'ldi. Bu, avvalo, uning oilasi, qolaversa, hospital jamoasi uchun ham katta e'tirof. U jamoasida fidoyi ustoz, o'z kasbining mohir ustasi. Sog'lom turmush tarzining hadisini olgani, odamoxunligidanmi, bemorlari tezda shifo topib, dard ko'magandek bo'lib ketadi. Bir shifokor uchun shundan ortiq baxt bormi?!

SOHA SIRLARIDAN SABOQ

– Ustozimizdan har jabhada o'rnak olaman, – deydi Markaziy harbiy klinik hospitali shoshilinch xirurgiya bo'limi katta ordinatori

tibbiy xizmat kapitani Zuhridin G'aniyev. – 6 yildan beri menga nafaqat mutaxassis, balki otalardek g'amxo'rlik bilan soha sirlarini beminnat o'rgatib kelmoqda. Otalardek deyishim bejiz emas. Chunki o'g'li tibbiyot institutining 6-bosqich talabasi sifatida hospitalga amaliyotga kelganida Husan Yusupovichning o'z farzandiga munosabatlarini kuzatganman. Muayyan patologiya bor a'zoda o'tkaziladigan jarrohlik amaliyotlarida ustoz bizni yoniga olib, nimalarga e'tibor qaratish, operatsiyadan keyingi davrda bemorga qanday yondashish zarurligi to'g'risida amaliy ko'nikmalarni og'irlik, bosiqlik bilan tushuntiradi. "Jarrohlikda hech qanday mayda narsa bo'lmaydi. Mayda deb o'ylagan narsangiz ham e'tibordan chetda qolmasligi kerak", deya tibbiyot xodimining zimmasidagi zalvarli mas'uliyatini yoddan chiqmas darajada uqtirgan. "Ustoz-shogird" an'anasi asosida tahlil jarayoni bo'ladimi, o'rgatgan bilimlarini o'zlari namuna bo'lib, biz bilan birgalikda parallel ravishda bajaradi va bab-baravar, to'g'ridan to'g'ri amalda ko'rsatadi. Kun-u tun o'z ustida ishlashdan to'xtamaydi, kamtarinligi, xorijiy tillarni bilishi havasimizni

uyg'otadi. Hayotda biror odamga qattiq ovozda gapirganini eshitmaganman. Shunday yetuk mutaxassis, fidoyi ustozimizning davlat mukofoti bilan taqdirlanishi biz uchun sharaf. Men ularning shogirdi ekanim va bir jamoada xizmat qilayotganimdan faxrlanaman.

SHIFOKORLAR SULOLASI

Qahramonimiz bilan suhbatlasha turib, uning insoniy xislatlari, samimiyligini qisqa fursatda idrok etasiz. Buni hospitaldagi boshqa hamkasblari, shogirdlari ham alohida ta'kidladi. Ish jarayoni, jamoaning fikri va ishchanlik kayfiyatini tasvirlarga muhrlagandan so'ng Husan aka bilan uyiga yo'l oldik. Yo'l-yo'lakay oilasi haqida so'rayman.

– **Ismingizdan yolg'iz tug'ilmaganingiz sezilib turibdi. Egizagingiz kim va qaysi sohada ishlaydi?**

– Hasan akam bor, u ham shifokor. Umuman, oilaviy shifokormiz. Turmush o'rtog'im hamshira, o'g'lim, qizim va kelinim ham tibbiyot yo'nalishini tanlagan. Ota kasbida baraka bor, deyishadi. Shu kasbni

MUNOSIB HISSA

Davlatimiz rahbari tomonidan joriy yilning 11-oktabr kuni o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida "Yashil makon" umummilliy loyihasi doirasida "Kuzgi daraxt ekish mavsumi" e'lon qilingan edi. Ushbu vazifalar ijrosini ta'minlash maqsadida Mudofaa vazirligi tizimida ham keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda.

Xususan, "G'alaba bog'i" yodgorlik majmuasi hududida o'tkazilgan ko'chat ekish aksiyasida mudofaa vaziri o'rinbosari general-mayor Hamdam Qarshiyev, Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputati, Mudofaa vazirligi huzuridagi Jamoatchilik kengashi raisi, O'zbekiston xalq shoiri Iqbol Mirzaaliyev, Faxriylar ishlari bo'yicha markaziy kengash hamda "Vatan tayanchi" harbiy-vatanparvarlik harakati otryadi a'zolari ishtirok etdi. Bog' hududiga poytaxt iqlimi hisobga olingan holda, soya beradigan va tez o'sadigan manzarali daraxt ko'chatlari ekildi. Ularni sug'orish tizimi doimiy nazorat ostiga olinadigan bo'ldi.

Shuningdek, kun davomida Mudofaa vazirligining Toshkent viloyati Parkent tumanida joylashgan "Qiziltog'" aholi yashash punktidagi yer maydoniga ham mevali va

manzarali daraxtlar ekildi. Bunda sug'orish tizimiga alohida e'tibor qaratib, sun'iy suv rezervuarlari orqali tomchilatib sug'orish tizimi faoliyati ta'minlanmoqda.

Mudofaa vazirligi markaziy apparati, Toifalangan obyektlarni qo'riqlash qo'shinlari qo'mondonligi, Toshkent harbiy okrugi hamda shahar mudofaa ishlari boshqarmasi shaxsiy tarkibi, Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi sportchilari ham mingdan ortiq mevali va manzarali daraxt ko'chati bilan ushbu xayrli tadbirga munosib ulush qo'shdi.

Shimoli-g'arbiy harbiy okrug qo'mondonligi mas'ul ofitserlari hamda harbiy xizmatchilari mamlakatimiz ekologiyasining kelajagi uchun ulkan umidlar bilan Nukus garnizonidagi harbiy qism va muassasalar hududlariga nihollarni o'tqazishmoqda. Harbiy qism va muassasalar, harbiy shaharchalar hududlarini ko'kalamzorlashtirish maqsadida Nukus va Urganch garnizonlaridagi harbiy shaharchalarning hududidagi bo'sh yerlarga manzarali daraxtlar ekilmoqda. Harbiy okrug qo'shinlari qo'mondonligi tomonidan "Yashil makon" umummilliy loyihasi doirasida 2023-yilda Qoraqalpog'iston Respublikasida 35 ming va Xorazm viloyatida 38 ming ko'chatni shahar va tumanlarda, ovul va qishloqlarning bo'sh turgan yerlarini obodonlashtirish maqsadida ekish belgilangan. Nukus shahridagi Amudaryo mahallasida 5 km.lik yo'lning ikki chetiga harbiy okrug harbiy xizmatchilari, o'rmon xo'jaligi hamda shahar hokimligi tomonidan 150 tup manzarali daraxt ko'chati yerga qadaliib, ko'chalar obod holatga keltirildi.

Ekologiya va atrof-muhitni yaxshilash, hududlarni obod va ko'rkam qiyofaga keltirish maqsadida o'tkazilayotgan mavsum davomida harbiy okrug qo'shinlari qo'mondonligi tomonidan 30 ming tupdan ziyod daraxt ko'chati ekilishi rejalashtirilgan. Bu ishda aynan o'lkamizning shimoliy hududlari ob-havosi va tashqi muhitiga moslashuvchan, yillar davomida o'sib, yashovchanlik qobiliyatini namoyon etgan, qumli va sho'r yerlarga hayot baxsh eta oladigan daraxtlarning ko'proq ekilishiga ahamiyat qaratilmoqda.

"Yashil makon" umummilliy loyihasi doirasida Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug boshqaruv apparatida ham ko'chat ekish ishlari jadallik bilan olib borilmoqda. Ofitserlar, serjantlar va oddiy askarlar birgalikda harbiy okrug hududining obodligi uchun bel bog'lagan. Termiz shahrida bunyod etilayotgan "Vatanparvarlik bog'i"da yurt posbonlari

mevali va manzarali ko'chatlar ekmoqda. Harbiy okrug tasarrufidagi Nuriston, Kakaydi va Termiz garnizonlaridagi harbiy qism harbiy xizmatchilari o'zlariga birlashtirilgan hududlarda obodonlashtirish ishlarini amalga oshirmoqda.

Sharqiy harbiy okrug qo'shinlarining barcha harbiy qismlarida "Yashil makon" umummilliy loyihasi doirasida mevali, manzarali daraxt ko'chatlari hamda anvoyi gullar ekish jarayonlari jadal sur'atlarda davom etmoqda. Unda harbiy okrug mas'ul ofitserlari, harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolari faol ishtirok etyapti. Farg'ona, Andijon va Namangan viloyatlaridagi harbiy qismlar tashabbusi bilan aholi yashash punktlari, harbiy shaharchalar, markaziy ko'chalarda hashar tadbirlari tashkil etilib, turli manzarali daraxtlar ekilmoqda.

Markaziy harbiy okrugga qarashli Jizzax garnizonida manzarali va mevali hamda buta ko'chatlarini ekish tadbirlari qizg'in va jadal sur'atda o'tkazilyapti. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Kichik mutaxassislar tayyorlash markazi hududida o'tkazilgan ko'chat ekish aksiyasi markaz qo'mondonligi va harbiy xizmatchilarining faolligi, uyushqoqligini namoyon etdi.

Umuman, mazkur tadbirlarda barcha vazirlik, davlat tashkilotlari hamda idoralar xodimlari faol qatnashishi loyihaning umummilliy harakatga aylanishida muhim ahamiyatga ega. Shu bois Mudofaa vazirligi qo'shinlarida ushbu aksiya shiddat bilan davom etmoqda.

"DEVONU LUG'ATI-T-TURK" DAN

Salmog'i 40 milliondan ortiq kishini qamrab olgan o'zbek tili borgan sari so'zlashuvchilari ko'payib borayotgan tillardan biri sifatida ko'riladi. So'zlashuvchilarning deyarli to'rt dan uch qismini o'z ichiga olgan ona yurtimizdan tashqari qo'shni Tojikiston, Qirg'iziston, Turkmaniston va Qozog'istonda bu tilda so'zlashuvchi yerli turg'unlar 5 millionga yaqin salmoqqa ega. Kungay tomondan qo'shnimiz Afg'onistonda esa 5-6 million kishi o'zbek tilini o'z ona tili deb bilishi aytiladi. Shuningdek, Saudiya Arabistoni, Turkiya, Xitoy va boshqa o'lkalardagi o'zbeklarning soni 1 milliondan oshadi.

TO' BUGUNGACHA

Ming yillar bo'yi "turk tili", "xoqoniya turkchasi", "chig'atoycha", "chig'atoy turkchasi" deb atalgan ushbu til egalari o'z tilini "o'zbekcha", "o'zbek tili" deb yurita boshlaganiga yuz yildan ortiqroq vaqt bo'ldi.

Xo'sh, turkiy tillar orasida deyarli 70–80 million kishi tomonidan so'zlashiladigan Onado'li turkchasidan keyin ikkinchi o'rinda turuvchi o'zbek tili qaysi tomonlari bilan dunyo tilchilarini o'ziga tortib keladi?

Bu bo'yicha qiziqishlarimiz so'ngida izlanuvchilar o'zbek tilining shu kabi o'z gachaliklariga urg'u berganini kuzatdik:

1) deyarli ming yildan beri bu til egalari uzluksiz o'laroq yozma adabiy tilni ishlatib keladilar. Bundan 800 yilcha burun yozilgan "Qissayi Rabg'uziy" asarini turkiy ellar orasida bugungi o'zbek va uyg'ur o'quvchisi qiynalmasdan, tushunib o'qishi buning kichik bir o'rnagidir;

2) o'zbek tili turkiy tillarning 3 ta yirik tarmog'i – qarluqcha (*o'zbek, uyg'ur*), qipchoqcha (*qozoq, qirg'iz, tatar, boshqird, qoraqalpoq, no'g'oy, qumiy, qorachoy-bolqor*) va o'g'uzcha (*Ozarbayjon va Onado'li turklari, turkman, gagauz*) lahjalarning barchasini u yoki bu ko'lamda o'zida qamrab olgan. Ulardan birinchisi o'zbeklarning adabiy tilining negizi – o'zagi o'laroq yurtimiz turg'unlarining deyarli barchasi tomonidan qo'llanilganidek, ikkinchisi – qipchoq lahjasida so'zlashuvchilarning salmog'i viloyatlarimizning bir qanchasida, ayniqsa yuzlab qishloqlarida ancha yuqori ekani bilinadi. Uchinchi lahja – o'g'uzcha esa Xorazm (*vohaning O'zbekiston va Turkmaniston qismlari*)da hamda Buxoroning Olot va Qorako'l tumanlarida keng qo'llaniladi;

3) dunyoning deyarli barcha ellarida bo'lgani kabi tilning ichki o'zgarishlarini o'zbek tilida kuzatsa bo'ladi. So'zlashuvchilarning sezilarli bir bo'lari unililar uyg'unligi (*singarmonizm*)ni saqlaganiga qaramay, fonetikasi anchagina o'z gachalikka ega o'zbek adabiy tili shu tomoni bilan boshqa ko'plab turkiy tillardan ajralib turadi. Ming yillar bo'yi o'ziga tillarda so'zlashgan el-uluslar bilan qo'shni va aralash yashash bugungi kun adabiy o'zbekchasida va ayrim shahar turg'unlarining so'zlashuv tilida o'zgarish yasagan. Bu esa deyarli yuz yildan beri dunyo tilchilarining qiziqishlarini o'ziga tortib keladi;

4) arab va fors tillari bilan qanchalik chuqur aloqaga kirishmasin, ulardan bir necha yuzlab, minglab so'zlar o'zlashtirmasin, o'zbek tili baribir turkiy tillar orasida eski turkiy tub so'zlarni yaxshi saqlagan til o'laroq o'z o'rniga ega. Unda qarindosh-urug'chilik atamallari, kundalik turmush va uy-ro'zg'or buyumlari, idish-tovoq, ish qurollari kabilardan tashqari ish-harakat bilan bog'liq minglab fe'llarning bugungi kunda ham eski turkcha ko'rinishi saqlanib qolgan.

Yuqorida "qarindosh-urug'chilik bilan bog'liq atamalarni o'zbek tili yaxshi saqlab qolgan", dedik. "Ota-ona", "aka-uka", "opa-singil", "tog'a-jijan" kabi eng yaqin kishilarimiz uchun qo'llaniladigan, ayrimlarining negizi Turk xoqonligi (552–744) chog'iga, ayrimlari esa Qoraxoniylar (942–1212) chog'iga borib taqaladigan tub turkiy so'zlarning bugungi turkiy tillarda qanchalik saqlanib qolganiga ko'z yugurtiradigan bo'lsak, bu borada ularning bizning tilimiz bilan bellasha olmasligiga guvoh bo'lamiz. Turkiy ellar orasida, masalan, yaqin qo'shnilarimiz – qozoqlar va turkmanlarda ko'plab o'ziga xos qarindosh-urug'chilik atamallari bor, biroq ularda bu kabi so'zlar o'rnini boshqa tillardan o'zlashgan so'zlar yo bo'lmasa, bunday so'zlarning eski turkcha chog'ida – ming yillar burun oz qo'llanilgan turlari ishlatilayotganiga ko'zimiz tushadi.

Masalan, turkmanlar "ona"ni "eje", "ota"ni "qaqa" desa, qozoqlar esa ulardan birini ko'pincha "apa", ikkinchisini "ake" deb chaqiradi. Onani "anne", otani "bobo" deyidigan onado'lilik turk qarindoshlarimiz "aka-uka", "opa-singil", "tog'a-jijan" so'zlarini "ag'abey-qardosh", "abla-kichik qiz qardosh", "doyi-yijan" deb birmuncha boshqacharoq ko'rinishda qo'llaydi. Qozoq bovlurimiz "jijan" so'zini yaxshi saqlab qolgan bo'lsa-da, "tog'a" o'rniga mo'g'ulchadan o'zlashgan "nag'ashi" so'zini qo'llashi bizni tong qoldiradi. To'g'ri, o'zbek tilining turli shevalarida qarindosh-urug'chilik atamalarining ayrimlari birmuncha boshqacharoq ko'rinishda, yuqorida qarindosh ellar o'rnagida keltirilgan so'zlariga o'xshashroq ko'rinishdagi so'zlar ishlatiladi.

Qizig'i shundaki, "ota-ona", "aka-uka", "opa-singil", "tog'a-jijan" kabi eski turkiy so'zlar shu yoki shunga yaqin ko'rinishlarda birgina biz, o'zbeklarda emas, turkiy bo'lmagan el-uluslarda ham bir necha yuz yillardan beri qo'llanib kelinadi. Qo'shni tojikcha va Pokistonning urdu tili buning yorqin o'rnagidir. Bundan 500 yil burun Boburiylar tomonidan Hind o'lkasiga turkiy qo'shinlar bilan birga olib borilgan bu so'zlar bugungacha o'sha yurtlarda saqlanib qolishi o'z-o'zidan bo'lmagan. Yuz yillar bo'yi ona yurtdan uzoqda, bir-biriga yot ko'plab tillarda so'zlashuvchi bir o'rtam – muhitda qolgan eldoshlarimizning o'z urug'-urpog'iga meros qoldirgan so'zlaridir bu!

Yuqorida urg'u berilganidek, turkiy tillar orasida o'zbek tili o'ziga tillardan ko'plab so'z o'zlashtirgan tildir. Biroq bu degani tilimiz o'zligini, ona so'zlarini yo'qotdi, degani emas. Shu o'rinda aytib o'tish kerak, ayrim turkiy tillarda o'zligini yo'qotib, biror yozma asar tugul, biror bir ertak yozishga yoki o'z urpoqlariga qo'shiq yo bo'lmasa, cho'pchak aytib berishga yaramay qolgan tillar ham uchraydi. Nima bo'lsa-da, o'zbek tilida boshqa tillardan o'tgan deyarli har bir so'z va atamaning ikki-uchtalab tengi – muqobil borligi

kishini qovontiradi. Buni O'rxun-Enasoy bitiktoshlarida uchraydigan 1,5 mingta so'zdan 80–90 foizi, "Devonu lug'ati-t-turk"dagi so'zlarning esa undan ham ko'proq ulushi unchalik o'zgarishga uchramasdan saqlanib kelayotgani ko'rsatib turibdi.

Bundan deyarli ming yil oldin – XI yuzyillikda qog'ozga tushirilgan va negizi eng eski chog'larga taqaluvchi so'zlarni o'zida qamrab olgan Mahmud Koshg'ariyning "Devonu lug'ati-t-turk" asari bugungi turkiy tillar o'tmishini yorituvchi o'xshashi yo'q yozma manba o'laroq izlanuvchilarni o'ziga tortib keladi. Buni keyingi yuz yilga yaqin vaqt kesimida "Devon"ning nemischa, Onado'li turkchasi, o'zbekcha, inglizcha, uyg'urcha, forscha, qozoqcha, ruscha, qirg'izcha, xitoycha kabi o'nlab tillarga birin-ketin o'girilib chop etilishi va asar bilan bog'liq yuzlab yirik izlanishlar, minglab maqolalar nashr qilinishining o'ziyoq ko'rsatib turibdi.

Mahmud Koshg'ariy asaridan o'rin olgan deyarli 8 000 ga yaqin turkiy so'z bugungi turkiy tillarda u yoki bu ko'rinishda saqlanib qolgan bo'lib, ularning sezilarli bir bo'lari o'zbek tilida bundan ming yil oldin qanday qo'llanilgan bo'lsa, unchalik o'zgarimasdan shundayligicha ishlatib kelinadi. Qizig'i shundaki, asarda turkiy tillarning o'zak adabiy tili sifatida tilga olingan "xoqoniya turkchasi"ga tegishli so'zlarning ko'pchiligi bugungi o'zbek va uyg'ur tillarida, Koshg'ariy tomonidan "turklarning yirik bir tarmog'i" deb eslab o'tilgan "o'g'uz turklari" bilan bog'liq so'zlar Onado'li turkchasi, ozarbayjoncha, turkmancha, gagauzcha va o'zbek tilining Xorazm – o'g'uz tarmog'ida keng ko'lamda saqlanib qolgan ko'zga tashlanadi.

Shunga o'xshash "Devon"da chigil (*qarluq, yag'mo, arg'u*), o'g'uzlar singari turkiylarning ko'p sonli bir tarmog'i o'laroq eslatilgan qipchoqlarning bugungi izdoshlari – qozoq, qirg'iz, tatar, boshqird, qoraqalpoq, no'g'oy, qumiy, qorachoy-bolqor, qaraim va qirimchaq tillaridagi so'zlarning ko'pchiligi "Devon"dagi so'zlar bilan deyarli birday. Shuningdek, Mahmud Koshg'ariy qog'ozga tushirgan minglab so'zlariga turkiy tillarning boshqa tarmoqlari – oltoy, xakas, tuva, shor, teleut, saxa (*yoqut*) tillarida duch kelsak, eski turkiy so'zlarning sezilarli bir bo'lagini esa Erondagi xalachcha, qashqaycha, Xitoydagi sariq uyg'urcha va salorcha kabi turkiy tillarda uchratamiz.

Yaqin yillarda "Devon" ustida birmuncha izlanishlar olib borib, undagi so'zlarning bugungi turkiy tillardan qay birida qay yo'sinda saqlanib qolganiga to'xtalganimizda shunga amin bo'ldikki, minglab so'zlarning birgina tashqi ko'rinishi emas, anglam (*ma'no*) bo'yicha ham o'zbek tilida ancha yaxshi saqlanganiga ko'zimiz tushdi. Qizig'i shundaki, birgina so'zlar emas, balki eski turk jamiyatiga xos ko'plab an'analarning qanday bo'lsa,

shunday ko'rinishda o'zbek jamiyatida saqlanib qolgan ko'zni qovontiradi. Misol keltiradigan bo'lsak, Mahmud Koshg'ariy "isriq – isriq; bolalarning boshlariga toshadigan yaralarni yoki ko'z tegishidan bolalarni davolaganda aytiladigan so'z; tutatiladi va bolaning yuziga tutunini "isriq-isriq" (*"e jin, es-hushingni yo'qot!"*) deb tutiladi" deb yozgan bo'lib, qozoqlar "adiraspan", Onado'li turklari esa "yuzarlik" deb ishlatadigan "isriq" so'zi va u bilan bog'liq an'analari bugungi kunda ko'proq o'zbeklarda uchraydi. O'g'uz turklari "isriq" tutatish bilan bog'liq irim-sirimlarni deyarli unutgan bo'lsa, o'zbeklar xoh yirik shaharlarda yashasin, xoh chekka qishloqlarda bu an'anani "Devon"da qanday keltirilgan bo'lsa, shu ko'rinishda qo'llab keladi.

Shunga o'xshash qiziq bir misol. Mahmud Koshg'ariy "tilku – tulki. Bu so'z bilan qiz boladan kinoya qilinadi. Biron xotin tug'ganda doyardan "tilkumu tug'di azu bo'rimu – tulki tug'dimi yoki bo'rimi?" deb so'raladi. Ya'ni "qizmi yoki o'g'ilmi?" demakdir. Qizlar aldoqchi hamda yalinchoq bo'lganlari uchun tulkiga, o'g'il bolalar botirikka asosan bo'riga o'xshatiladi", deydi. Bu an'ana turkiylarning ko'pchiligida, ayniqsa qozoq, tatar, ozarbayjon va Onado'li turklarida deyarli saqlanib qolmagan, biroq o'zbeklarning barchasi uy-ichi va ko'cha-ko'ya bo'lsin, tug'uruqxonadan ko'zi yorigan qarindoshini ko'rgan boranda, "Bo'rimi, tulki?" deb so'rashi odat tusiga kirgan.

TO'XTAM

Oradan deyarli ming yil o'tgan bo'lishiga qaramay, Mahmud Koshg'ariyning "Devonu lug'ati-t-turk" asarida uchrab, kundalik turmushda qo'llaniladigan ko'plab so'zlarning o'zbek tilida deyarli qanday bo'lsa, shunday ko'rinishda saqlanib qolgan olqishlarga arziguulik. To'g'ri, ayrim so'zlar bugun kundalik turmushda qo'llanilmasligi yoki ularning o'rinda yot so'zlarning ishlatilayotgan hollari ko'p. Shunga qaramay, "Devon"da keltirilgan bir necha minglab so'zlar bugungacha yetib kelgani turkiy tillarning, ayniqsa o'zbek tilining qanchalik kuchga, teran ildizga ega ekanini ko'rsatadi.

Ming yillardan beri turli tillarda so'zlashuvchi el-uluslar bilan qo'shni yoki aralash yashab, ularning tillaridan ko'plab so'zlar o'zlashtirganiga qaramay, o'zbek tilining "Devon"dagi so'zlarni eng ko'p saqlagan turkiy tillardan biri o'laroq bilinishi o'z-o'zidan bo'lmay, bu tutum ming yillar kesimida elimizdan Mahmud Koshg'ariy, Alisher Navoiy, Bobur, Abdurauf Fitrat, Cho'lpon, Abdulla Qodiriy singari til jonkuyarlari chiqqanligi va chiqayotganligi bilan ochiq qilib.

G'aybulla BOBOYOR,
tarix fanlari doktori, professor

BOBUR ARMIYASIDAGI KREATIVLIK

Zahiriddin Muhammad Bobur odamlar ruhiyatini, ayniqsa o'z yaqinlari, askarlar psixologiyasini naqadar chuqur bilgani ko'p jihatdan uning harbiy g'alabalarini ta'minlagan edi. Masalan, "Boburnoma"ning 1526-yil voqealari tasvirlangan bobida hind rojasi Rano Sango bilan bo'lgan jang tasviriga katta o'rin ajratilgan.

Rano Sango qo'shini Bobur qo'shinidan son jihatidan ancha ustun, yaxshiroq qurollangandi. Buning ustiga hind qo'shinida ko'plab jang fillari bor edi. Bu holat jangdan oldin Bobur askarlarining ruhi tushib ketishiga sabab bo'ladi. Kitobda qo'shinning shu paytdagi ruhiyati quyidagicha tavsiflanadi: *"Ushbu ayyomda o'tgan vaqoedin nechukkim mazkur bo'ldi, uluq-kichikta dag'dag'a va taraddud ko'p edi. Hech kimdin mardona so'z va dalirona ra'y eshitilmas edi. Hikoyat deguchi vuzaroning va viloyat teguchi umaroning na so'zlari mardona edi, na tadbirlari, na o'zlari sohib himmatona edi"*.

Ruhi bunday tushkun holdagi qo'shin bilan dushmanga qarshi jang qilib bo'lmasligi, jang qilinsa ham, uni yengib bo'lmasligini yaxshi tushungan Bobur askarlarning ruhini ko'tarish yo'lini izlay boshlaydi va bir tadbir topadi. U butun qo'shinni to'plab, shunday murojaat qiladi: *"Har kimki hayot majlisig'a kiribtur, oqibat ajal paymonasidin ichgusidur va har kishikim, tiriklik manzilig'a kelibtur, oxir dunyo g'amxonasidin kechgusidur. Yomon ot bila tirilgandin yaxshi ot bila o'lgan yaxshiroq. Tengri taolo bu nav' saodatni bizga nasib qilibtur va mundoq davlatni bizga qariyb aylabtur. O'lgan shahid, o'lturgan g'oz. Barcha Tengrining kalomi birla ont ichmak kerakkim, hech kim bu qitoldin yuz yondurur xayol qilmag'ay, to badandin joni ayrilmag'uncha bu muhoraba va muqotaladin ayrilmag'ay"*.

Boburning bu otashin nutqidan ruhlangan beklar va askarlar qo'lga mushafni olib, g'alabagacha jang qilishga qasam ichadi. Bobur qo'llagan bu tadbir bir tomondan beklar va askarlarning ruhini ko'tarib yuborgan bo'lsa, ikkinchi tomondan uning xabari dushman askarlariga yetib borgach, ular orasida sarosima va tushkunlik boshlanadi. Bu haqda Boburning o'zi shunday yozadi: *"Tavr tadbire edi, yovuqtin, yiroqtin do'st, dushman ko'rgali, eshitgali yaxshi bo'ldi"*.

Qo'llagan tadbir ko'p jihatdan Bobur qo'shini g'alabasi uchun asos yaratdi. Ikki qo'shin orasida boshlangan jang juda ayovsiz va beshafqat bo'ldi. Bu jangda Bobur to'lg'ama usulini qo'lladi. Ba'zi tarixchilar bu usulni tarixda birinchi bo'lib Bobur qo'lladi, desalar ham, aslida u dastavval Chingizxon tomonidan, keyinchalik Amir Temur tomonidan ham bir necha marta qo'llangan. Lekin Bobur jangda bu usulni qo'llashni juda takomillashtirdi va harbiy san'at darajasiga ko'tardi. Boburgacha to'lg'amani qo'llagan qo'shin taktik ustunlikni qo'lga kiritgan bo'lsa, Bobur bu usuldan faqat taktik maqsadda emas, ruhiy jihatdan ham ustunlikni qo'lga kiritish uchun mohirona foydalandi.

To'lg'amani qo'llash uchun Turdika, Malik Qosim Bobo, Rustam turkman va Nizomiddin Sulton Muhammad baxshi tayin qilinadi. Jang eng qizigan paytda yuqorida ismlari zikr etilgan

beklar boshchiligidagi askarlar dushman qo'shinlarini aylanib o'tib, orqadan hujum qiladi. Dushman sarosimaga tushadi. Shu payt Boburning o'zi boshqargan g'ul old tomondan hujum qiladi. Dushman qo'shinlari orasidagi sarosima yana ham kuchayadi. Endi bu qo'shinning o'ng qanot va so'l qanoti, juvong'or va burong'ori aralash-quralash bo'lib ketadi va uni boshqarishga imkon qolmaydi. Son jihatdan oz bo'lgan Bobur qo'shini esa jangni ruhiy ko'tarinkilik bilan olib borar edi. Bobur yozishicha, askarlar *"shunday shavq bilan urush qilardilarki, yuqori olam farishtalaridan ularga tahsin nidosi yetardi"*.

Rano Sango bilan jangda Bobur qo'llagan tadbirlar uning faqat alohida individlar psixologiyasini emas, hozirgi davr tili bilan aytsak, guruhlar, ijtimoiy qatlamlar psixologiyasi yoki sotsial psixologiyani ham chuqur bilganini ko'rsatadi. Bu jangdan oldin Bobur qo'shinining tushkun ruhiyatda bo'lgani va uni ko'tarish uchun qanday tadbirlar qo'llangani yuqorida aytiladi. O'sha tushkunlikka Rano Sangoning miqdor va qurol-yaroq jihatidan ancha ustun qo'shinga ega bo'lishi sabab edi. Bundan tashqari, ba'zi g'alamlar qo'shin orasida turli noxush gaplar va mish-mishlar tarqatib, askarlar ruhini yana ham tushirishga uringan edi. O'shandaylardan biri Muhammad Sharif degan shaxs bo'lib, u munajjimlik qilardi. U askarlar orasida *"Hozir Mirrix yulduzi g'arb tomonda turibdi. Kimki g'arb tomonda turib urushsa, u mag'lub bo'ladi"*, deb gap tarqatadi. Bobur qo'shini g'arbda, Sango qo'shini esa sharqda joylashgan edi. Munajjimning bu "bashorati" askarlar ruhiga salbiy ta'sir qiladi. Buni zukkolik bilan ilg'ab olgan Bobur qarshi choralar qo'llaydi.

Munajjimning gaplari to'g'risida "Boburnoma"da shunday deyiladi: *"Muhammad Sharif munajjim shumnafas, agarchi manga aytur yorosi yo'q edi, har kimga yo'liqsa, mubolag'alar bilan aytur edikim: "Bu ayyomda Mirrix g'arb saridur, har kim bu tarafdin urushsa mag'lub bo'lur". Mundoq shumnafas nekim surdi, bedil elning ko'nglini ko'prak sindurdi. Aning bu parishon so'zlariga go'sh qilmay, qilar ishlarimizni tigilmay urush ishida bajid va masof qilmoqqa mustaid bo'lduk"*.

Bobur qo'llagan tadbirlar, askarlar ruhini ko'tarishga yo'naltirilgan choralar, uning ulkan harbiy mahorati munajjimning bashoratlari puchga chiqardi. Bobur Hindistonga 11,5-12 ming kishilik qo'shin bilan borgan edi. Hindistonda u olib borgan dastlabki katta janglardan biri Dehli yaqinida Ibrohim Lo'diy qo'shini bilan bo'lgan. Ibrohim Lo'diy qo'shinida 100 mingdan ortiq askar, mingdan ortiq jang fili bor edi. Lekin tarix guvohlik berishicha, har doim ham jangning natijasini askarlarning miqdori, hatto jang fillari ham hal qila olmaydi. Aksincha, g'alaba taqdiri ko'proq qo'shin ruhiyatiga, sarkarda mahorati va tadbirkorligiga bog'liq bo'ladi. Dehli yaqinidagi jang esa bunga yaqqol misoldir.

Ibrohim Lo'diy katta iqtisodiy va harbiy qudratga ega edi. Bu haqda Bobur shunday yozadi: *"G'animning hozir cherkini bir lak chenarlar edi. O'zining va umarosining mingikki mingga yovuq fili bor derlar edi. Ikki otasidin qolg'on xazina xud naqd iligida edi"*.

Raqibining nafaqat boyligi va qudratli qo'shinini, balki ruhiyatini ham chuqur tahlil qilgan Bobur uni yengish mumkin, degan xulosaga keladi. Chunki Ibrohim Lo'diy tabiatan juda xasis bo'lib, atrofidagilar, lashkarboshilar, askarlar andon norozii edilar. Xasislikdan tashqari Ibrohim Lo'diy tadbirsiz, shijoatsiz va g'ayratsiz edi. Buni chuqur ilg'agan Bobur shunday yozadi: *"Tengri taolo rost kelturdi, ne yigitini rozi qila oldi, ne xazinasini ulasha oldi. Qaydin yigitini rizo qila olurkim, tabiatiga imsok ko'p g'olib edi... Ne kelishi saranjomliq edi, ne turishi, ne yugurishi ehtilomliq edi, ne urushi"*.

Chuqur harbiy tahlil ruhiy tahlil bilan qo'shilgach, Bobur Lo'diyga qarshi jang boshlashga qaror qiladi. Holbuki, uning qo'shinida barcha askarlar va xizmatchilarni qo'shib hisoblaganda 12 ming kishi bor edi.

"Navkar va savdar va chokar jami cherk bila bo'lg'onlar 12 ming kishi qalamga keldi".

Shunday qilib, Bobur 10 mingdan ortiqroq askar bilan Ibrohim Lo'diyning 100 ming kishilik qo'shinini tor-mor keltirdi, juda ko'p o'lja va asirlarni qo'lga kiritdi, Boburning ismi yoniga buyuk sarkarda sifatini qo'shish qanchalik to'g'ri ekanini shu jang ham tasdiqlaydi.

Bobur o'z qo'shinidan 8-10 baravar ortiq bo'lgan Ibrohim Lo'diy qo'shini bilan jang boshlar ekan, to'lg'ama usulidan juda ustalik bilan foydalanadi. Qo'shin jangga hozir bo'lganda uzoqda Ibrohim Lo'diyning askarlari ko'rinadi. Bu holat "Boburnoma"da quyidagicha ta'riflanadi: *"Sulton Ibrohimning qorasi yiroqtinkim ko'rundi, hech yerda darang qilmay, tez-o'q keladur edi. Ilgarrak kela bizning qoramizkim, alarg'a ko'rundi, bu tartib va yasolnikim, mulohaza qildilar, hasr bo'lub, turay-turmay, kelay-kelay degandek qilib, ne tura oldi, ne burung'idek kela oldi"*.

Iqtibosdan ko'rinib turganidek, Bobur qo'shinining o'ziga xos saflanishi, jangga shay turishi Lo'diyga va uning askarlariga qattiq ta'sir qiladi. Ular na turishini, na orqaga yurishini bilmay qoladilar. Jang boshlanmay turib, Lo'diy qo'shinida vujudga kelgan bu ruhiy sarosimalik jangning boshlanishi va borishiga katta ta'sir qiladi.

Jang uzoqqa cho'zilmay, uning taqdiri peshingacha hal bo'ldi. *"Oftob bir nayza bo'yi chiqib edikim, urush angizi bo'ldi. Kun tushgacha zarb urush edi. Kun tush bo'la a'do mag'lub va maqhur va ahibbo mubtahij va masrur bo'dilar. Tengri taolo fazlu karami bila mundoq dushvor ishni bizga oson qildi va andoq qalin cherkini yarim kunda yer bilan yakson qildi"*.

Jahon harbiy tarixida bunday janglar juda kam bo'lgan. Dushmanga nisbatan bir necha baravar kam qo'shin bilan jangga kirib, bir necha soat ichida bunday porloq g'alabaga erishgan sarkardalar harbiy tarix sahifalarida juda kam uchraydi. Hattoki Iskandar Zulqarnayn ham qo'shinidan 5-6 baravar ortiq qo'shinni yenggan, ammo 10-12 baravar ortiq qo'shin bilan urushmagan ham. Bunday g'alabani o'xshashi na Yuliy Sesar, na Napoleon, na Chingizxon faoliyatida uchraydi. Bobur Mirzo jangga 11-12 ming kishilik qo'shin bilan kirib, dushmanga bir necha o'n ming kishilik talafot yetkazadi. Bu haqda "Boburnoma"da quyidagilarni o'qiymiz: *"Besh-olti ming kishi Ibrohimning yaqinida bir yerda o'q qatlg'a yetibdurur. O'zga har yerda o'lganlarni bu ma'rakada o'n besh-o'n olti ming taxmin qilar eduk. So'ngra Ograga kelganda Hinduston eli taqridin andoq ma'lum bo'ldikim, 40-50 ming kishi bu ma'rakada o'lgan ekanur"*.

Bunday porloq g'alabani sababi, avvalo, Boburning yuksak harbiy mahoratida. Lekin harbiy mahorat tarkibiga askarlar va dushman ruhiyatini juda chuqur tushunish ham kirishini unutmamak kerak. Bobur esa askarlar va raqib ruhiyatini, hozirgi til bilan aytganda, harbiy psixologiyani juda chuqur bilardi. Uning olib borgan janglari, "Boburnoma"da askarlar, beklar, dushman askarlari ruhiyatining juda nozik, ko'z ilg'amas jihatlarini ham tahlil qilishi shundan guvohlik beradi. Yuqorida aytilganiday, u askarlar psixologiyasini juda yaxshi bilgan. Bundan tashqari, uning o'zi ham ruhan tetik va barkamol, jisman va axloqan baquvvat edi. Bunga bir necha misollarda ishonch hosil qilish mumkin. **Ruhiy va axloqiy jihatdan uning pok va barkamol ekani shunda ko'rinadiki, u eng og'ir sharoitda askarlarga mardlik, chidam va matonat namunasini ko'rsatardi.** Bu esa askarlarda unga nisbatan hurmat va muhabbat hissini uyg'otardi.

Mansur SHEROV,
Chirchiq oliy tank
qo'mondonlik-muhandislik
bilim yurti katta o'qituvchisi

UCH MUHIM OMIL

Davlatchilik asoslarining mustahkam bo'lishi, mamlakat kuch-qudratining asosi hamma davrlarda Qurolli Kuchlarning salohiyatiga bog'liq bo'lgan. Alotun, Araʼstu, Yusuf Xos Hojib, Nizomulmuluk, Alisher Navoiy kabi buyuk allomalarning davlatchilikka oid qarashlarida qudratli qo'shin, askarlarning jangovar ruhi masalasi doim yetakchi o'rinlarni egallagan.

Yusuf Xos Hojib "Qutadg'u bilig" dostonida qudratli lashkarni mamlakat to'kisligining asosiy omillaridan biri sifatida ko'rsatadi.

Qudratli armiya deganda faqatgina zamonaviy qurol-yarog'lar, qo'shin soni kabilar tushunilmaydi. **Qo'shinning kuch-qudratini belgilovchi eng birinchi omil askarlarning yuqori jangovar ruhi hisoblanadi. Bunga quyidagi sifatlarni paydo qilish orqali erishiladi:**

- vatanparvarlik;
- yuksak ma'naviyat;
- moddiy ta'minot.

Vatanparvarlik insonda bolalikdan shakllantiriladi. Avval ota-onalar, bobobuvarlar tomonidan beriladigan o'g'itlar, keyin maktabda olinadigan ta'lim jarayonida bu ruh shakllantiriladi. Bu jarayonda xalq og'zaki ijodi namunalari, badiiy adabiyot va san'atning roli beqiyos. "Alpomish", "Go'ro'g'li", "To'maris", "Shiroq" kabi doston, rivoyatlar; "Iliada", "Odyssey", "Shohnoma" kabi yozma adabiyot namunalari bilan tanishgan, **ularni yurakdan his qilgan avlod kuchli ma'naviy salohiyatga, vatanparvarlik ruhiga ega bo'ladi.** Ushbu omilning muhimligini yaxshi idrok

etgan hukumatimiz mustaqillik yillarida milliy armiyamizning vatanparvarlik ruhini oshirish maqsadida harbiy ta'lim va muddatli harbiy xizmat dasturiga ma'naviyat darslari, kitobxonlik tadbirlarini qo'shganligi juda muhimdir. Shuningdek, kitobxonlik bilan birgalikda Vatan tarixini chuqur o'rganish orqali ham yuksak vatanparvarlikni shakllantirish mumkin.

Yuksak ma'naviyat ham jangovar ruhning ajralmas bo'lagidir. O'z-o'zidan bu omil yuqorida aytilgan vatanparvarlik bilan chambarchas bog'liq. Yuksak ma'naviyat vatanparvarlikning amaldagi isboti vazifasini bajaradi. Shu o'rinda e'tirof etish kerakki, ajdodlarimizning mardlik va jasoratlar bilan faxrlanish, har gapda Vatanni sevish haqida og'iz ko'pirtirish bilan ruh yuksalmaydi. Aksincha, ularning boy merosini chuqur o'rganib, sadoqatni ular kabi amalda isbot qilish lozim. **Amalda ko'rsatilmagan sadoqat xuddi sun'iy gulga o'xshaydi: nomi, shakli bor-u, ifori, qadri yo'q.** Chinakam ma'naviyatli inson esa o'z sadoqatini, Vatan oldidagi burchini amalda namoyon qiladi. Bu borada Vatanimiz himoyachilari o'sib kelayotgan avlod uchun namuna bo'lib kelmoqda. Uzoqqa bormay, yaqin o'tmishdagi jasur yigitlarimizning jasoratlarini eslab o'tishning o'zi kifoya. Surxondaryo viloyatining tog'li hududlarida bo'lib o'tgan jangovar harakatlarda xalqaro terrorchilar tahdidini qaytargan o'nlab harbiylarimiz – vatandoshlarimizning qahramonliklari mana shu sadoqat va yuksak ma'naviyatning yorqin dalilidir. Harbiy okruglar va qismlarda ana shu qahramonlarga bag'ishlangan yodgorliklar bugun viloyatimiz yoshlari

uchun ibrat namunasi o'laroq ularning vatanparvarlik tarbiyasida, ma'naviyatini boyitishda muhim rol o'ynamoqda.

Qo'shinning moddiy ta'minoti masalasi ham jangovar ruhni yuksaltirishga sezilarli ta'sir etishi ayon haqiqat. Temur bobomiz: **"Askari qudratli mamlakat boy bo'lur, boy mamlakatning askari qudratli bo'lur"**, deya bejiz aytmagan. Tariximizning achchiq haqiqati bo'lmish O'rta Osiyo xonliklarining bosib olinishida mavjud qo'shinlarning ta'minoti zamonda ancha orqada qolganligi eng asosiy faktorlardan biri bo'lgan. Harbiylar orasida **"O'z armiyangni boqmasang, vaqti kelib birovlarining armiyasini boqasan"**, degan juda chuqur mazmunga ega ibora ko'p ishlatiladi. Shundan kelib chiqqan holda, mustaqillik yillarida harbiylarning moddiy ta'minotini yaxshilash, armiyaning harbiy-texnik bazasini takomillashtirish yo'lida keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda. Bu esa mamlakatimiz xavfsizligi, yurtimiz tinchligi va xalq farovonligini ta'minlashda beqiyos ahamiyatga ega dolzarb masala hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, **milliy armiyamizning jangovar ruhi yuqori bo'lishi**, bu kasbni tanlaganlar unga o'zini qalban baxshida etganligi yurtimiz buguni va kelajagi ishonchli qo'llarda ekanligini bildiradi.

Nigora EXSANOVA,
Dang'ara tumanidagi
12-umumta'lim maktabi ona tili va
adabiyot fani o'qituvchisi

KELAJAGIMIZ EGALARI

YOSHLAR HARBIYLIK KASBIGA O'NALTIRILMOQDA

Surxondaryo viloyatining shahar va tumanlaridagi umumta'lim maktabi o'quvchilari va mahallalardagi yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularning fuqarolik pozitsiyasini kuchaytirish, o'zaro madaniy aloqalarni yo'lga qo'yish, sport musobaqalariga keng jalb etish orqali bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish, halol, jismonan baquvvat, bilimli, keng dunyoqarashli, sog'lom turmush tarziga rioya qiladigan barkamol avlod tarbiyalash maqsadida bir qator ishlar amalga oshirilmoqda.

Ana shunday tadbir – yoshlarni harbiylik kasbiga yo'naltirish respublikamizda ilk marotaba Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug tasarrufidagi Termiz, Kakaydi va Xayrobdod garnizonlarida joylashgan harbiy qismlarda shahar va tumanlarda istiqomat qilayotgan yoshlar ishtirokida bo'lib o'tmoqda.

Yoshlarni harbiylik kasbiga yo'naltirish maqsadida umumta'lim maktablarining 11-sinf o'quvchilari va mahallalarda istiqomat qilayotgan uyushmagan yoshlar orasidan oliy harbiy ta'lim muassasalariga o'qishga kirish ishtiyoqini bildirganlar bilan harbiy qismlarda repetitorlik mashg'ulotlarini o'tash yo'lga qo'yildi.

Ushbu mashg'ulotlarga yoshlar shahar va tuman mudofaa ishlari bo'limlari tomonidan saralab olinib, so'ngra suhbat asosida harbiy qismga taklif qilinadi hamda ularga malakali o'qituvchi va harbiy ustozlar tomonidan matematika, fizika, ona tili, adabiyot va tarix fanlaridan beg'araz repetitorlik kurslari ishlari tashkil etilmoqda.

III darajali serjant Akbar AHMEDOV
Termiz garnizoni

Mudofaa vazirligi tizimidagi tibbiyot dargohlarida ko'plab hamshiralar faoliyat yuritadi. Shuni alohida ta'kidlash joizki, Vatan posbonlarining salomatligiga mas'ul bo'lgan kichik tibbiyot xodimlarining bilim va malakasi hamma vaqt e'tiborda. Har yili an'anaviy ravishda o'tkazib kelinayotgan "Eng ilg'or hamshira" tanlovi ham ularning kasbiy mahoratini yuzaga chiqaruvchi, yetuk mutaxassislarni saralovchi tadbirlardan biridir.

HAR ISHDA ILG'OR

HAMSHIRALAR

Mudofaa vazirligi Markaziy harbiy klinik hospitalida "Eng ilg'or hamshira" ko'rik-tanlovining yakuniy bosqichi bo'lib o'tdi. Unda tanlovning harbiy okruglar miqyosida g'oliblikni qo'lga kiritgan olti nafar hamshira qiz qatnashdi.

Ko'rik-tanlovning ochilish marosimida mudofaa vazirining o'rinbosari general-mayor Hamdam Qarshiyev, keng jamoatchilik vakillari, shifokorlar va harbiy xizmatchilar ishtirok etdi. Unda so'zga chiqqan general-mayor Hamdam Qarshiyev har yili bosqichma-bosqich o'tkazib kelinayotgan mazkur tanlov hamshiralarning kasbiy bilimlarini yanada oshiruvchi, ko'nikma va malakalarini sayqallovchi bellashuv ekanligi bilan qimmatli ahamiyat kasb etishini ta'kidladi va barcha ishtirokchilarga omad yor bo'lishini tiladi.

Bellashuvda ishtirokchilar umumiy beshta shart bo'yicha o'zaro kuch sinashdi. Ularning ishtirokini malakali mutaxassislardan iborat hakamlar hay'ati baholab bordi. Tanlov shartlariga to'xtaladigan bo'lsak, dastlabki shart tanishtiruv deb nomlandi. Ushbu shartda hamshiralar she'r, qo'shiq hamda sahna ko'rinishlari orqali o'zlari va faoliyat yuritayotgan tibbiyot muassasasi haqida ma'lumot berdilar. Qizlardagi san'atkorlik mahorati va notiqlik san'ati hech bir

tomoshabinni bee'tibor qoldirmadi: zal gulduros qarsaklarga to'ldi. Maxsus tayyorgarlik bo'yicha test savollarini yechish, tibbiy va ma'naviy-ma'rifiy bilimlar bo'yicha blits savol-javoblar, vaziyatli masalalar asosida kechiktirib bo'lmas tez tibbiy yordam ko'rsatish hamda erkin mavzu shartlari ham qizg'in munozaralarga boy tarzda o'tdi.

Bir so'z bilan aytganda, ko'rik-tanlov mobaynida hamshiralar o'zlarining qanchalik epchil, chaqqon, o'z sohalarning qay darajada bilimdoni ekanliklarini namoyish qildi. Bu, ayniqsa, amaliy mashg'ulotlarda ko'zga yaqqol tashlandi. Bunda hamshiralar bajarayotgan har bir ish malakali ekspertlar tomonidan nazorat qilindi. Yana bir muhim jihat, ishtirokchilarning barcha

III darajali serjant Olim BERDIYEV

shartlardagi faolligi va o'z sohasining har tomonlama bilimdoni ekanligi tanlovning qiziqarli o'tishiga zamin yaratdi. Shuning uchun ham ularning har bir chiqishi hakamlar hay'atining yuksak e'tirofiga sazovor bo'ldi.

– Aslida harbiy tibbiyot dargohlarida xizmat qilayotgan hamshiralar o'z kasbining mohir ustasi bo'lishlari lozim, – deydi Mudofaa vazirligi xotin-qizlar va harbiy xizmatchilarning oila a'zolari bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassisi, hakamlar hay'ati a'zosi Zulfiya Mansurova. – Shuning uchun har yili o'tkazib kelinayotgan ushbu tanlov ularning mahoratlarini yangi-yangi yo'nalishlarda sinovdan o'tkazishiga zamin yaratmoqda. Natijalar yomon emas. Ko'rinib

turibdiki, kichik tibbiyot xodimlari uchun bunday bellashuvlarning ahamiyati katta.

Tanlov nihoyasida yakuniy natijalar e'lon qilindi. Unga ko'ra, 1-o'rinni Farg'ona harbiy hospitali hamshirasi Madina Davlatova qo'lga kiritdi. Mudofaa vazirligi Markaziy harbiy klinik hospitali hamshirasi Sevara Bahodirova 2-o'rin sohibasi bo'ldi. Qarshi harbiy hospitali hamshirasi Shahnoza Jumayeva esa 3-o'ringa loyiq topildi.

G'oliblar diplom va qimmatbaho sovg'alar bilan taqdirlandi.

– Qo'lga kiritgan muvaffaqiyatimni iqtidorimga, bilimimga berilgan yuksak baho deb bilaman. Bundan juda xursandman, – deydi tanlov g'olibi Madina Davlatova. – Bellashuvga astoydil tayyorgarlik ko'rib kelgandim. Ishtirokimga hakamlar hay'atining yuqori baho bergani men uchun sharaf bo'lish bilan birga zimmamga yanada ko'proq mas'uliyat yuklaydi. Ishonch bilan aytishim mumkinki, mazkur tanlovda qatnashib, yanada ko'p bilim va ko'nikmaga ega bo'ldim, bilmaganlarimni o'rgandim. Shu orqali tajribam oshdi. Men bir narsaga aminman – inson intilsa, izlansa, albatta oldiga qo'ygan maqsadiga yetadi. Menga bildirilgan ishonchga munosib bo'lishga harakat qilaman. O'z ustimda ishlayman, mahoratimni oshirib boraman.

Podpolkovnik
Gulnora HOJIMURODOVA

Qadim va ulug' yurt, muazzam Turkiston tuproqlari ohanrabo kabidir. Necha ming yillik tarixning guvohligiga ko'ra, qalbi imyon, haqqoniyat va go'zallik bilan butun bo'lganlar muhabbat bilan, nafsiga qul bo'lib, yuragini jaholat chirmab olganlar ochko'zlik bilan hamisha unga talpingan. Aleksandr Makedonskiy davridan to XX asr so'ngigacha ham yorug', ham qorong'i kunlarni boshidan kechirgan bu go'zal o'lka kechmishini mukammal bitishning imkoni bormikan? Bunga qay bir bitikchining quvvati, umri yetar?

TAMADDUN BESHIGI –
TURKISTON

Chor Rossiyasi bosqinining so'nggi yillari va kommunistlar hukmronligining ilk davridan boshlab xorijiy sayyohlar va olimlarning qadami qadim Turkiston tuproqlaridan uzildi. Bu holat O'zbekiston mustaqillikka erishguniga qadar davom etdi. Salkam 100 yillik davrda Turon hududlarida iqtisodiy, madaniy, siyosiy, harbiy va boshqa sohalarida o'sish kuzatilmadi. Istiqloq tufayli Turkistonning ko'hna darvozalari ochilib, jahonning el-elatlari bilan teng hamkorliklar boshlandi. Xossatan, bu O'zbekiston–Fransiya aloqalarida ham ko'zga yaqqol tashlanadi.

O'zbekiston – Fransiya munosabatlari o'ziga xos tarixga ega bo'lib, ikki davlat o'rtasidagi aloqalar Amir Temur davridan boshlanadi, desak, xato bo'lmas. **Sohibqironning Fransiya qiroli Karl VI ga yo'llagan maktubida shunday so'zlar bor:** "...siz savdogarlaringizni biz tomonlarga yuborsangiz, toki biz ularni qizg'in, barcha izzatlarini o'rniga qo'yib kutib olaylik. Bizning savdogarlarimiz Sizning tomonga borsalar va ularga ham shunday izzat-ikromlar ko'rsatsangiz. Mayli, ular hech qanday xavf-xatarsiz, to'siqlarsiz yo'l yursinlar. Dunyoni savdogarlar farovon qiladilar, degan naqlni inkor qilish befoyda".

Quyida berilayotgan tarixiy ma'lumotlar Temur davriga taalluqli emas. Undan 500 yil keyingi, ya'ni XIX asr oxirlari va XX asr boshlarida Turkistonda bo'lgan fransuz sayyohlari, tadqiqotchi-olimlar faoliyati, ularning asarlari haqidadir.

"Antik tamaddun beshigi bo'lgan Turkiston tuprog'ida asrlar silsilasida qancha el-elatlar yashab o'tmadi: skiflar, saklar, massagetlar, forslar, Aleksandr jangchilari, xunlar, turkiylar, arablar, mo'g'ullar, o'zbeklar, ruslar. Xalqlarning bu chorrahasida dunyodagi eng qadimgi dinlar tug'ilib, voyaga yetdi".

Bu e'tirof fransuz olimi Jozef Antuan Kastanyega tegishli. 1875-yilda Fransiyaning kichik Gaylak shahrida tug'ilgan J.A. Kastanyedan oldin ham bir necha fransuz olimlari Turkistonda bo'lgan edi. Ular – Sharl Ejen Uyfalvi, Gabriel Bonvalo, Hyugo Krafft, Jan Shafanjon, G. Kasho, E. Blan va boshqalar. Bu olimlarning Turkistonga safari dunyoni bo'lib olish, o'z el-elatlarni bo'ysundirish, mustamlaka etish ayni avjiga ko'tarilgan paytlar uyushtirilgan. O'sha yillarda Turkiston hududlarida Amerika, Shvetsiya, Vengriya, Ispaniya, Britaniya sayyoh va olimlarini ham uchratish mumkin edi.

TURKISTONDA

BO'LGAN

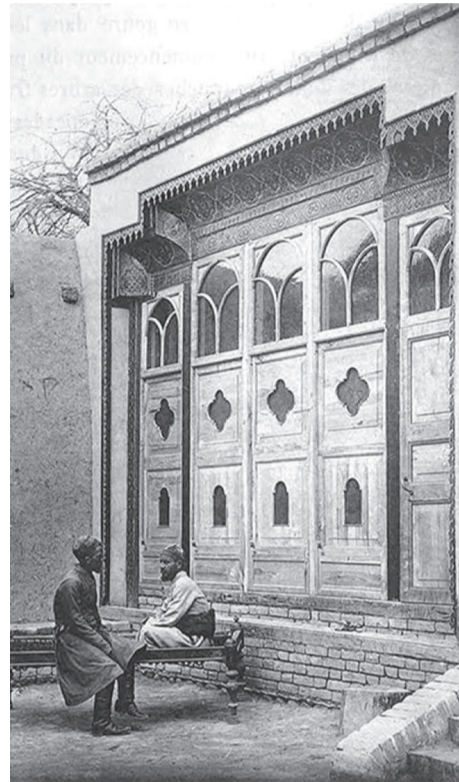

SHARL EJEN
UYFALVI

Asli vengriyalik Sharl Ejen Uyfalvining Markaziy Osiyoga ilmiy ekspeditsiyasi Fransiya Maorif vazirligi tomonidan 1876-yilda uyushtiriladi. Uning tarkibida Uyfalvining rafiqasi Mariya de Uyfalvi Burdon, Gabriel Bonvalo va Giyom Kapyu kabi tadqiqotchilar bor edi. Turkistonda ularga general-gubernator fon Kaufman buyrug'i bilan M. Vilkins, M. Myuller, N. Prjevalskiy, A. Kuropatkin hamrohlik qiladi. Ekspeditsiyaning asosiy maqsadi antropologik, etnologik va geografik tadqiqotlar olib borish edi. **Ilmiy tadqiqotlar natijasida Farg'ona vodiysida o'ndan ortiq inson tipi o'rganilib, vodiyni etnologik xaritasi va Markaziy Osiyodagi etnik tiplar atlas yaratildi.** Shu bilan birga, mahalliy aholi turmush tarzi ham o'rganildi. Bu haqda ekspeditsiya davom etib turgan paytdayoq maktub ko'rinishidagi hisobotlar Sankt-Peterburg va Parijga jo'natilgan, ilmiy jurnallarda nashr qilingan, olimlar tomonidan tahlil etilgan.

Samarqandda bo'lgan Uyfalvi unga quyidagicha ta'rif beradi: **"Samarqandga yetmay, yaqindagina qazishma ishlari olib borilgan Afrosiyob xarobalari ko'rinadi. Qadimgi qabriston bilan tutashgan katta nishablikda Temuriylarning poytaxti joylashgan. Shaharga kirish joyida Bibi-Xonim maydoni, u yerda madrasa xarobalari ko'zga tashlanadi. Ruslar bu xarobalarni devor bilan o'rab, ruscha uslubdagi ustunli ayvondan iborat do'konchalar qurgan. Chap tomondan esa yetti gumbazdan iborat bo'lgan Shohi-Zinda"**...

Tadqiqotchi sayyoh Uyfalvi hisobotlarida ruslarning Turkistondagi bosqinchilik yurishlariga tayyorgarligi, o'lkani bosib olinishi haqida ham ma'lumotlar bor.

"Dastlab jilovlab olish va savdoni yo'lga qo'yish, keyin strategik chiziqni belgilab, Marvni egallash va Turkistonda Erondan ajratib turadigan tabiiy chegaralarni qo'lga kiritish nazarda tutilgan edi", deb yozadi u. Shuningdek, ruslarning keyingi yuz yilda Fransiyaning uch barobar katta hududga ega bo'lgani hamda inglizlarning Qandahor va Hirotni egallash rejalari haqida ma'lumot beradi. Agar yana ilmiy ekspeditsiya uyushtiriladigan bo'lsa, Pomir va Qorategindan to Badaxshongacha bo'lgan hududlarni o'rganish, Balxgacha borib, u yerdagi xarobalardan qimmatbaho arxeologik yodgorliklarni topish fikrida ekanligini aytib, vatandoshlariga sayohat qilish, bu yerdagi muhim joylar va yo'llarni o'rganishni tavsiya etadi.

Ekspeditsiyaning ilmiy tadqiqotlari 1878–1880-yillarda Parijda "Rossiya, Sibir va Turkistondagi fransuz ilmiy ekspeditsiyasi" nomi bilan olti jildda nashr qilinadi. Bir jildda Farg'ona va G'ulja hududlari tavsiflangan bo'lsa, yana birida Sirdaryo havzalari, Toshkent, Samarqand, Yettisuv va Sharqiy Sibir hududlari bayoni, boshqasida Ural boshqirdlari va boshqalar haqidagi antropologik, etnologik va geografik ma'lumotlar joy olgan.

HYUGO KRAFFT

Oradan necha yillar o'tib, yana bir fransuz sayohatchisi va fotografi Hyugo Krafft Turkistonga keladi. 1853-yilda Parijda badavlat vino savdogarlari oilasida tug'ilgan Krafft Kavkaz va Turkistonda 1898-yil oktabridan 1899-yil iyunigacha bo'ladi.

Sankt-Peterburgdan maxsus ruxsatnoma olib, poyezdda 15 kun yurgan Krafft 1898-yil qish avvalida Samarqandga yetib keladi, u yerdan Andijonga, Xitoy chegarasigacha boradi. Turkistonda bir necha oy bo'lgan Krafft **"Baland tog'lar va gullagan vodiylar, qadimiy obidalarining ulug'vorligi, liboslarning favqulodda rang-barangligi va odamlarning tabiiy go'zalligiga maftun bo'ldim, bu mening hech bir Sharq mamlakatlarida uchratmagan taassurotlarim"**, deb yozadi.

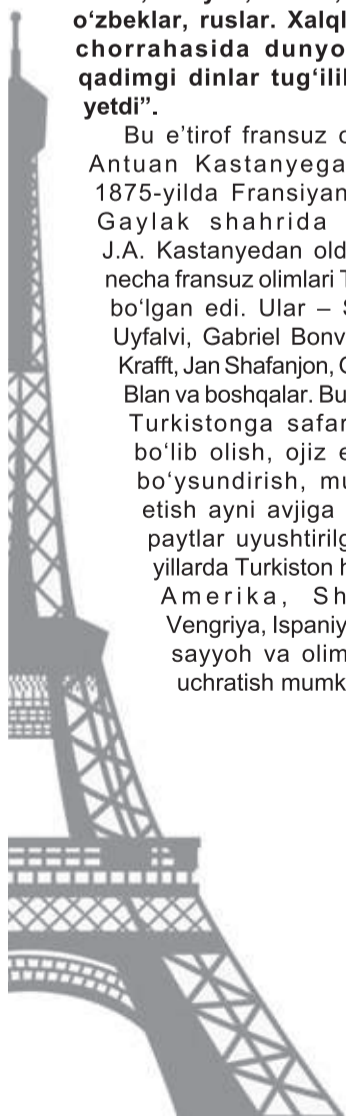
1901-yil dekabrda Parijda "Xalq an'analari" jurnalida "Turkiston ertak va masallari"ni, 1902-yilda "Rossiya Turkistoni orqali" kitobini 270 ta rasm, jumladan fotosuratlar, gravyuralar va xaritalar bilan nashr ettiradi. Uning bu ishi Parij geografiya jamiyati va Fransiya akademiyasining mukofotlariga sazovor bo'ladi.

O'ziga xos kitob-albomda Turkiston tasvirlari yetti bobga ajratilgan:

1. Rossiyaning yangi shaharlari.
2. Qadimgi mahalliy shaharlar.
3. Samarqandning buyuk obidalari.
4. Qishloq manzaralari.
5. Musulmon uylari.
6. Aholi.
7. Kundalik hayot, bayramlar.

Samarqand, Buxoro, Toshkent, Qo'qon, Marg'ilon, Andijon, Xo'jand kabi qadimiy shaharlar yonida yangi rus shaharlari qurilmoqda. Buxorodan 12 kilometr uzoqda joylashgan Yangi Buxoro (*Kogon*) ko'chalari huvullagan, o'simliklari siyrak bo'lgan sokin va zerikarli shahar, deydi Krafft.

Turkiston shaharlari haqida shunday yozadi: "Maydonlar va xiyobonlar ikki qator chiroyli daraxtlar bilan o'ralgan. Shaharlar ko'chalari quyuq o'rmon yo'llariga o'xshaydi, biroq bu yerda daraxtlar odamlar tomonidan ekilgan. Yangi shaharlar arxitekturasi boy emas, oddiy, pastak, oqlangan g'ishtli uylar, tomlari tekis. Samarqandning iqlimi, butun shaharni egallagan havosi huzurbaxsh. Bozor kunlarida ruslar, askarlar, salla o'ragan otliqlar, arava tortgan eshaklar,

FRANSUZLAR

JOZEF ANTUAN
KASTANYE

Hugo Krafft yurtiga qaytganda uning izidan yana bir fransuz Turkistonda bo'ladi. U Tuluza ulg'aygan fransuz tili o'qituvchisi Jozef Antuan Kastanye edi. 1899-yilning bahorida Rossiyaga kelgan J. Kastanye dastlab Kavkaz gimnaziyalarida ishlaydi. 1912-yilda sog'lig'i yomonlashgani va bot kasalligidan qiynalayotgani uchun Toshkentga ko'chib kelib, o'rta maxsus maktabda fransuz tili o'qituvchisi va sinf rahbari bo'lib, shuningdek Toshkent harbiy maktabida xizmat qila boshlaydi.

20 yildan ortiq vaqt chor Rossiyasi hududida yashagan va hukumat xizmatchisi sifatidagi faoliyatida imperiyaning Markaziy Osiyodagi mustamlakalarida siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy vaziyatdan juda yaxshi xabardor bo'lgan arxeolog-o'lkashunos, etnograf, tilshunos olim Jozef Kastanyening tarixiy-ilmiy asarlarida muhim ma'lumotlar bor. Uning o'lkamizdagi faoliyati aynan Turkistonning butunlay istilo etilishi davriga to'g'ri keldi.

1895-yilda imperator Nikolay II ning farmoniga binoan, Toshkentda "Turkiston arxeologiya havaskorlari to'garagi" tashkil etiladi. To'garak qadimiy obidalarini o'rganish, ularni tavsiflash, o'lka arxeologik xaritasini tuzish kabi maqsadlarni ko'zlagan edi. Aslida olimlarning e'tirof etishicha, maqsad boshqacha edi. Bu haqda to'garakning faxriy raisi, Turkiston general-gubernatori baron Aleksandr Borisovich Vrevskiy to'garakning birinchi yig'ilishidagi ma'ruzasida ochiq-oydin bayon etadi. **U to'garakning o'lkadagi oliy vazifasi sifatida "Oriylik nazariyasi"ning ilmiy isbotlanishini talab etadi.** "O'rta Osiyo – oriy irqi belanchagi hisoblanadi. Madaniyati o'z davri uchun eng yuqori saviyali deb hisoblanadigan qadimgi oriylar emin-erkin hayot uchun, yangi yerlar topish uchun ko'chishga majbur bo'lgan edi. Keyinchalik ajdodlarimiz Yevropaga tarqaldi. Hozirgi paytda taqdir bizni – oriylarni bir

Jahon tarixida birortayam xalq va elatlar shon-shuhrat va jangovar fathlar bobida turklar bilan bellasha olmaydilar.

Bu xalqlarning buyuk tarixini so'zlab bera oladigan durustroq tarixchilari yo'q xolos.

Turklarning qanchadan qancha o'lmas ishlari tarix qa'riga ko'milib ketgan.

Turklar shu darajada ko'p ulug' saltanatlar tuzganlarki, bizlar hatto ularni bilmaymiz ham.

Bu xalq har kunlik ishi bo'lmish – qahramonlik, jangovarlik amali bilan shug'ullanishda davom etadi va u o'zining yengilmas ekanligiga shubha qilmagan holda, uni tarannum qilishga vaqti ham bo'lmagan ko'rinadi.

Sharh Lui Monteskye,
fransuz ma'rifatchisi

yondashuvini alohida e'tirof etgan bo'lsa, M. Masson uni "Qadimiy O'rta Osiyo bilan bog'liq bo'lgan hamma narsalarning telbalarcha muxlisi", deydi. Sovet davri tarixchilari esa uni "Fransiyaning ikkinchi byurosiga tegishli yoki ingliz razvedka xizmatining josuslaridan biri", degan.

Rossiyada 1917-yil oktabridagi inqilob tufayli J. Kastanye oilasi bilan Fransiya qaytishga qaror qiladi. O'sha kezlarda u Rossiya fuqaroligidan voz kechdi. Lekin birmuncha vaqt Fransiya Tashqi ishlar vazirligining ba'zi buyruqlarini bajarib yurdi. Shu bilan birga, o'lka arxeologik xaritasini tuzish bo'yicha ishlarini davom ettirdi. Turkiston Respublikasining qadimiy yodgorliklari va san'atini himoya qilish komissiyasining arxeologiya bo'limini tuzdi. 1918-yilda Favqulodda komissiya (ChK) J. Kastanyeni sovetlarga qarshi fitnada qatnashganlikda gumon qilib, avval uning ustidan kuzatuv o'rnatadi, so'ngra 1918-yil sentabrda hibsga olishga tayyorgarlik ko'rishni boshlaydi. Hibsga olish xavfi haqida ogohlantirilgan Kastanye 1918-yil kuzida Farg'ona tog'larida yashirinishga muvaffaq bo'ladi va u yerda 19 oy qolib ketadi. Yaxshiki, uning rafiqasi va qizi 1918-yilda Turkistondan chiqib ketgan edi. **1920-yil sentabr oyida u sobiq harbiy asirlar bilan birga Fransiya jo'nab ketishga muvaffaq bo'ladi.**

Fransiya kelganidan so'ng Kastanye Fransiya Tashqi ishlar vazirligida tarjimon, xorijiy matbuotni o'rganish xizmatida va Rossiya matbuoti tahlilii byulletenining muharriri sifatida ishladi. Fransiya J. Kastanye O'rta Osiyoning tarixi va zamonaviy siyosiy tarixiga bag'ishlangan bir qator kitoblarini nashr ettirdi. Ana shunday asarlaridan biri "Bosmachilar" nomli kitobi bo'lib, unda sovetlar tomonidan "Bosmachilik harakati" deb atalgan Markaziy Osiyo xalqlarining milliy ozodlik harakatining vujudga kelish sabablari adolatli va xolis tasvirlangan. **Ushbu asar yurtimizda**

sovetlarga qarshi olib borilgan milliy ozodlik harakati tarixini o'rganishdagi muhim manbalardan biri hisoblanadi.

Kastanye Turkiston tarixiga bag'ishlangan asarlarida o'zi yashagan bu o'lkani kuchli muhabbat bilan tasvirlaydi. Shuning uchun bo'lsa kerak, sovet tarixshunosligida uning asarlari "imperializmga nihoyatda moyil", deb topiladi. Chunki sovet maxsus xizmatlari arxeolog olimga "imperialistik kuchlarning agenti" va Markaziy Osiyoda bolsheviklar hukmronligiga qarshi kurashning ilhomlantiruvchisi va tashkilotchilaridan biri sifatida qarar edi.

1921-yildan J. Kastanye Parij antropologik jamiyatida muxbir bo'lib ishlay boshladi. 1925-yil sentabrda "Faxriy legion kavaleri" unvoniga sazovor bo'ldi.

Furqat ERGASHEV,
«Vatanparvar»

yuklari bor tuyalar... Piyoda va otliqlarning poyoni yo'q go'zal paradiga guvoh bo'lasan.

Turkistonning shahar va qishloqlari doimo toza saqlanadi. Bu yerda Sharqda keng tarqalgan axlat tog'larini hech qachon ko'rmaysiz. Har bir hovli ayollar va erkaklar uchun alohida ikki qismga bo'lingan. Asosiy hovlida molxona va otxona yoki hech bo'lmaganda ot bog'langan ustun bor.

Birinchi hovlidan kichik eshik orqali ikkinchi hovliga o'tiladi. Bu yerdagi uylarga begonalar, shu jumladan xizmatchilarning kirishi taqiqlanadi. Yosh bolalarni hamma erkalaydi, ularga g'amxo'rlik qilish akalari yoki opalariga ishonib topshirilgan. Ular G'arb mamlakatlari bolalariga qaraganda kamroq shovqin qiladilar".

Krafft uy jihozlari va ta'mirlanishi, taxmon va devorlardagi naqshinkor tokchalar haqida yozar ekan, har bir xonadon tokchalaridagi metall bezakli qutilar yoki arab yozuvidagi kitoblar – qahramonlik dostonlari, xalq ertaklari, she'rlar to'plamlariga e'tibor qaratadi. Har bir xonadonda qishda o'rnatiladigan sandalni mehr bilan eslaydi: "Oh, men choy va shirinliklar bilan boshlangan do'stona uchrashuvlar paytida sandal atrofida ko'p o'tirganman!"

Hugo Krafftning "Rossiya Turkistoni orqali" kitobida vatandoshlarimizning bundan yuz yil naridagi turmush tarzi, to'y va aza marosimlari, milliy an'analar haqida ko'plab qimmatli ma'lumotlar bor. Ularning aksariyati suratlar bilan dalillangan.

paytlar ajdodlarimiz chiqqan yerlarga olib keldi, shu bois zimmamizda bir paytlar qayta tiklashga harakat qilayotganimiz oriy madaniyati gullab-yashnagan yerlardagi tarixiy yodgorliklarni to'plash va saqlab qolishday muqaddas majburiyat bor". Bu so'zlar zamirida Rossiya imperiyasining o'lkada o'z mustamlakachilik boshqaruv tizimini mustahkamlash siyosati yotardi.

Jozef Kastanye 1912-yilda xuddi mana shu Turkiston arxeologiya havaskorlari

“Fransiya XX asr boshlarigacha Turkiston tarixi, madaniyati, siyosati, turmush tarziga oid 30 ga yaqin nomdagi kitob chop etilgan.”

to'garagiga, bir yildan so'ng Rossiya imperatorligi huzuridagi geografiya jamiyatining Turkiston bo'limiga a'zo bo'ldi. Turkiston xalq muzeyi va kutubxonasida kuzatuv qo'mitasining a'zosi bo'lgan J. Kastanye yangi muzey kolleksiyalarini tuzish bilan ham shug'ullandi. U tadqiqotlari natijalarini Lui Massinon bosh muharrirligida fransuz tilida chop etiladigan nufuzli "Revue du Monde musulman" jurnalida muntazam ravishda nashr etib bordi.

Sharqshunos V. Bartold Kastanyening o'sha davr havaskor arxeologlari uchun kamdan kam uchraydigan arxeologik materiallarni yig'ishdagi qat'iy ilmiy

“Bir tilim qovun”

Kitob do'konlarini kezishni yoqtiraman. Poytaxtdagi “Navro'z” bozori yaqinida yashayman. Bozor va atrofida beshta kitob do'koni bor. Orasida “Nur kitoblar” ajralib turadi. Boshqalariga qaraganda kengishroq, sotuvchisining kitob o'qishi bilinduradi. Sotuvchining kitob o'qish-o'qimasligini bilishdan osoni yo'q. Mayli, gap sotuvchilar haqida emas. Har bir kitob do'konida o'tirishga qulayroq kursi bo'lishi kerak, aslida. Kichikroq, pastak bo'lsa ham zarar qilmaydi. Poytaxtga mos ke-eeng, yorug', ulkan kitob do'konlari bo'lsa-yu, ichiga kirib, vaqt qanday o'tganini bilmay qolsang.

Bu kitob do'konlariga ikki kishi kirsam, tang-u torligi bilinduradi, havo yetmaydigandek, kishining kitoblarni varaqlab ko'rish ishtiyoqi so'nib, tezroq tashqariga chiqqisi keladi. Yana bittasida tashqaridan turib savdolashishingiz kerak. Menimcha, kanselyariya mollari sotish uchun “maskirovka” bo'lsa kerak. Chunki bir taxlam kitob qo'yilgan, necha gradus qiyshaying farqsiz, baribir kitoblar nomlarini o'qiy olmasiz.

Shunday bo'lsa ham, vaqti-vaqti bilan bu do'konlarga kirib kitoblar xarid qilaman. Borligidan sevinaman. Keyingi paytlarda tarjima asarlar ko'paygan. Kiyimlar urfga kirgani kabi ayrim asarlar ham urfdadek taassurot qoldiradi. Ayniqsa, turk yozuvchilarining asarlari. Hayratlanarlisi, ko'pi o'rtamiyona asarlar. Demak, talabgorlar bor, o'quvchilari bor. Ularni kim tanityapti, qiziqtirishni, o'quvchilar topishni qanday uddalayapti? Qariyb besh yildan beri “Keling, kitob o'qiyimiz!” sahifasi mavjud. O'quvchilari soni... Rostini aytсам, buni bilmayman. Ba'zan ijtimoiy tarmoqlarda ulashilganini ko'rsam, mehnatimiz samarasiz emasligidan mamnun bo'laman.

Bugun o'quvchilarimizga Mamatqul Hazratqulov asarlarini tavsiya qilamiz. Bu inson nomi ko'pchilikka yaxshi tanish. Yozuvchining “Cho'li Iroq” hikoyasini o'n ikki yoshimda o'qigan edim. Unchalik tushunmaganman. Zerikarli, degan xulosaga kelganman. Biroq vaqt o'tib, yangilishganimni his qildim. Hikoya insonning

o'zi bilan o'zi qoladigan pallasini “Cho'li Iroq” kuyiga hamohang tarzda ifodalagan. Bir kuy ta'sirida olamingiz ostin-ustun bo'lishi mumkin ekan.

Siz ham “Cho'li Iroq”ni tinglaganmisiz? Bilaman, eshitgansiz, ammo tinglamagansiz.

“Cho'li Iroq”dan o'qiyimiz: “Sato torlari ingrar, goh hazin, goh baland pardada nola qilardi. Goho nafasi jim bo'lib qolar, lekin orqada – xuddi tog'lar aks-sado qaytarganday uning nolasi zirillab turardi. Musiqa go'yo asta-sekin kishi yuragiga kirib borar, uning pardasini hozir... hozir yirtib yuborguday bo'lardi.”

Muhabbat o'zini tamoman yo'qotib qo'ygan, yuragi yonib ado bo'layotgan sham misoli titrayotganini sezmasdi. U hali umrida hech ko'rmagan joylarni hozir shu tobda xayol ko'zlari bilan yaqqol ko'rib turardi. Ana poyonsiz sahro, qum, qum... Issiqdan oyoq kuyadi. Karvon ketidan borayotgan o'n yetti yashar sohibjamol qizning madori qurigan. Tili tanglayiga yopishadi. U bor kuchini to'plab, “Suv” demoqchi bo'ladi, lekin tili aylanmaydi, u juda og'ir, xuddi shishib ketganday. Oldinda ketayotgan nortuya bo'ynidagi qo'ng'iroqning mayin, yurakni ezuvchi sasi keladi quloqqa. Sahro – non yopishdan oldin oqartirilgan tandir.

O, sho'rlik qiz! Qanday jafolar kutmoqda seni. Madorsizlik, tashnalik qizning xayollarini alg'ov-dalg'ov qilib yuboradi.

“Qachon yetamiz? Qayerga boramiz? Mushtipar onam, dasti kalta otam! Qaylarda qoldingiz?”

Kitoblar shu qadar ko'p. Xuddi chamanzorda qaysi chechakni tanlashni bilmay qolgan odamdek his qilaman o'zimni. Aslida kitoblarni ko'rganda, biroq hovliqib ketadigan odatim ham bor. Yaqinda eski gazetalarni varaqlay turib “Bir tilim qovun” hikoyasiga ko'zim tushib qoldi. Negadir shu hikoyani o'qimagan ekanman. Qanday ko'zdan qochirgan bo'lsam? O'qdim-u, sahifamizda taniqli adib asarlaridan tavsiya qilmaganimiz yodimga tushdi va aziz o'quvchilarimizga ham ilindim.

Siz Mamatqul Hazratqulovning O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan jurnalist ekanligini bilsangiz kerak. Meni esa jurnalistlar ijodi ayri-ayri qiziqtiradi. Buning sabablari haqida ilgari bir necha marta yozganman. Takrorlashdan naf yo'q.

“Bir tilim qovun” oddiy bir hikoya. Ilm odami bo'lgan o'g'il, keksa ona, onaning so'nggi kunlari... Hammasi shu. Agar sarguzashtalab bo'lsangiz, xuddi shunday xulosaga kelishingiz aniq: hammasi shu. Biroq...

Bu hikoyada tanish manzaralar, tanish tuyg'ular biram ko'p. Ixtiyorsiz xayollarga tolasiz. Onasi hayot bo'lgan insonlar uchun hech narsani anglatmas, ammo shu bir tilim qovun ko'p narsalarni yodimga soldi. Toshkent bilan Qashqadaryo orasini, musofirlik tashvishlarini, sog'inch azoblarini, ilinchk bir Onani eslatdi.

Onam. Ovqatidagi chumchuqning boshidek go'shtni ilinib mening kosamga solardi. “O'zingiz yemaysizmi?” “Yo'q, sen yeyaqol, paxtada yurib, ickingni chang yalab ketdi”. Qishki qora tarvuzning o'rtasidagi mag'zini ham menga: “Ol, sen ye, shu joyini yaxshi ko'rsan”. Onalar shunday bo'ladi: go'sht yegisi kelmaydi, suvi qochgan qattiq nonlarni ham yeyaveradi, tansiq mevani yaxshi ko'rmaydi, eski kalishda ham yuraveradi... Qanday xudbinlik. Yillar berisida turib, o'zim ona bo'lganimdan keyin ko'zlarim yarq etib ochilganday bo'ladi. Onalarning ham yegisi kelar ekan-ku?! Onalari bilan yetaklashib yurgan dugonalarni ko'rganda yuragimni bir achchiq armon tilib o'tadi: hech qachon “nima yeyingiz kelyapti”, deb so'ramagan ekanman.

Kitoblar shunday qudratli bir kuch. O'qisangiz o'z-o'zingizga savollar berdiradi, xatolaringizni ko'rsatadi, sizni yaxshiroq bo'lishga undaydi.

“Bir tilim qovun”dan o'qiyimiz: “...Bir kuni choshgohda onasi ancha tetik ko'rindi, hatto bir-ikki hazil-huzul ham qildi. Yo'ldoshga yuzlandi:

– Bir tilimgina qovun topilmikan, bolam, – dedi.
 – Qovun yegim kep ketdi shu topda.

Bu gapdan opasi ham, Yo'ldosh ham suyundi. Onasida ishtaha paydo bo'layotganday tuyuldi. Chunki kasal bo'lganidan beri (bir oydan oshdi) tayinli ovqat yegani yo'q.

– Bo'lmasa men shaharga borib kelay, aka.

– Mashina yo'q-ku...

– Yo'lga chiqsam, yo'lovchi mashina topilar, nima bo'lsayam bitta qovun topib kelmasam bo'lmaydi. Ozib-yozib bir narsa so'radilar, shuni topib bermasak... Keyin armonda qolamiz, aka.

Yo'ldosh shunday deb yo'lga tushdi. Katta yo'lga bir mashina bilan gaplashib, shahardan ikkita qovun olib keldi. Qovunning bittasini so'yib, chinni laganga chiroyli qilib terdi. Xursand bo'lib onasining oldiga ko'tarib kirdi.

– Enajon, mana qovun. Oling, juda shirin ekan, oling, yeng.

Yo'ldosh onasining yelkasidan ko'tardi, opasi orqasiga ikkita yostiqliq qo'ydi. Yo'ldosh laganni yaqin olib bordi. Onaizor deyarli qoq suyak bo'lib qolgan, tomirlari bo'rtib turgan qo'llari bilan bir bo'lak qovunni oldi. Ikki marta mayda-mayda tishladi. Qolganini laganga tashlab, boshini yostiqliqqa qo'ydi.”

Bu hikoyani o'qing. Hamma narsa tiriklikka yarashishini, yaxshiliklar tiriklarga qilinishi kerakligini anglatadigan So'zdan bahramand bo'ling.

Inson ulg'aygani sari qiziqishlari ham o'zgarib boradi. Qachonlardir sevgi qissalarini sevib o'qiganimiz, sevgi qissalari bitilgan kitoblarni izlaganimiz. Bora-bora bu go'zal tuyg'uga aqlni ko'proq aralashtirib, undan uzoqlashamiz, ba'zan tanqidiy qaraymiz, biz bu tuyg'uga hech asir bo'lmagandek tutamiz, o'zni. Ammo nima bo'lganida ham, adabiyotning eng sara durdonalari, eng sara asarlari sevgi haqidagilaridir!

Sevgi hikoyalari har doim ham baxtli yakun topavermaydi. Ehtimol uning qimmatini, ohanrabosi ham shundadir. Adibning “Sevgi so'zi” hikoyasi ham muhabbat degan mangu qo'shiq haqida. Buni hikoyaning nomi ham aytib turibdi. So'zimizni hikoyadan bir parcha keltirish bilan shu yerda muhtasar qilamiz: “Kelajak, shirin orzular haqida emas, yoshi bir joyga borgan kampirlar kabi o'tmishi, yaqin o'tmishi borasida o'y surardi. Bu o'ylar orasidan nurli tarafini topolmas, bir-biridan battar dilini xufton etardi. O'ylagan sari bir haqiqatga ishonchi komil bo'lib borardi: g'isht qolipdan ko'chgan, ko'ngil piyolasi darz ketgan. Siniq piyola kimga kerak!”

Axir odam bolasi, ayniqsa, yigit umrida loaqal bir odamni baxtiyor qilishi kerak-ku. Birovni baxtsiz, badnom qilish oson, bu har qanday ahmoqning ham qo'lidan keladi. Ammo o'zgalarga baxt ato etish... Buni hammayam eplayolmaydi...”

Huzurli mutolaalar tilagi bilan,

Inobat IBROHIMOVA,
 «Vatanparvar»

SHIKOYAT (PROTEST) BERISH IMKONIYATLARI

O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 27-sentabrdagi "Sud qarorlarining qonuniyligi, asosliliigi va adolatliligini tekshirish instituti takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksiga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi qonuni qabul qilindi. Ushbu qonunga ko'ra, Jinoyat-protsessual kodeksi hukmlarning, ajrimlarning, qarorlarning qonuniyligi, asosliliigi va adolatliligini tekshirishning umumiy shartlari (55-bob), sudning hukmi, ajrimi ustidan taftish tartibida shikoyat (protest) berish (562-bob) boblari bilan to'ldirildi.

Qonunga muvofiq, sud hukmlari, ajrimlari, qarorlarining qonuniyligi, asosliliigi va adolatliligini apellyatsiya, kassatsiya va taftish tartibida tekshirilishi mumkin. Ya'ni birinchi instansiya sudining hukmlari, ajrimlari ustidan dastlab apellyatsiya tartibida, agar apellyatsiya tartibida ko'rilmagan bo'lsa, qonuniy kuchga kirgan hukmlar, ajrimlar ustidan kassatsiya tartibida shikoyat yo protest berish, shuningdek, taftish tartibida takroran shikoyat yo protest bildirish yuzasidan iltimosnoma bilan murojaat qilish imkoniyati yaratildi.

Sud jinoyat ishini apellyatsiya, kassatsiya, taftish tartibida ko'rishda shikoyat yoki protest vajlari bilan chegaralanmaydi va ishni barcha mahkumlarga, shu jumladan, tegishli shikoyatni bermagan shaxslarga yoki o'ziga nisbatan shikoyat (protest) berilmagan mahkumlarga nisbatan ham to'la hajmda tekshiradi. Mahkum, uning himoyachisi, qonuniy vakili birinchi instansiya sudining apellyatsiya yoki kassatsiya, tegishli taftish tartibida ko'rib chiqilgan hukmlari, ajrimlari, shuningdek, apellyatsiya yoki kassatsiya, tegishli taftish instansiyasi sudlarining hukmlari, ajrimlari ustidan taftish tartibida shikoyat berishga haqlidir.

Agar shikoyatda yoki protestda og'irroq jinoyat to'g'risidagi qonunni qo'llash zarurligi haqidagi, jazoni kuchaytirish to'g'risidagi

yoki mahkumning ahvoli yomonlashuviga olib keladigan boshqa o'zgarishlari haqidagi masala qo'yilgan bo'lsa, sudning ayblov hukmini yoxud ajrimini taftish tartibida qayta ko'rib chiqishga faqat u qonuniy kuchga kirganidan keyin bir yil ichida yo'l qo'yiladi.

Qonun bilan shuningdek, hukm ustidan apellyatsiya shikoyatlarini (protestlarini) berish muddatlari 20 sutkadan 10 sutkaga qisqartirildi. Shuningdek, sud hukmi, ajrimi qarorini ijro etish chog'ida yuzaga kelgan masalalarni hal qilish to'g'risidagi ajrim ustidan xususiy shikoyat berish va xususiy protest bildirish tartibi belgilandi. Bundan tashqari, jinoyat ishini kassatsiya va taftish tartibida ko'rish natijalari yuzasidan yangi oqlov yoki ayblov hukmi chiqarish vakolatlari berildi. Bu, o'z navbatida, sud qarorlarini bekor qilib, yangidan ko'rish uchun quyi instansiya sudlariga qaytarish amaliyotiga chek qo'yadi va fuqarolar ortiqcha ovora bo'lishining oldini oladi. Ayblovni to'ldirish va sudlanuvchiga nisbatan ayblovni og'irroq'i bilan almashtirish, shuningdek, javobgarlikka tortilmagan shaxs tomonidan jinoyat sodir etilganligi aniqlangan holatlar bundan mustasno. Mana shu yangilanishlar natijasida sudda har bir ish bo'yicha yakuniy xulosaga kelishga erishiladi.

Qonunga kiritilgan ushbu o'zgartirishlarga muvofiq, Qoraqalpog'iston Respublikasi sudida, viloyatlar, Toshkent shahar sudlarida, O'zbekiston Respublikasi Harbiy sudida taftish tartibida jinoyat ishlari bo'yicha tuman (shahar) sudlarining, hududiy harbiy sudlarning apellyatsiya yoki kassatsiya tartibida ko'rib chiqilgan hukmlari, ajrimlari, shuningdek ushbu sudlarning tuman (shahar) sudlari, hududiy harbiy sudlar tomonidan ko'rilgan ishlar bo'yicha apellyatsiya va kassatsiya instansiyasida chiqarilgan hukmlari, ajrimlari ko'rib chiqiladi.

Quyidagilar O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining Jinoyat ishlari bo'yicha sudlov hay'atida taftish tartibida ko'rib chiqiladi: jinoyat ishlari bo'yicha tuman (shahar) sudlarining, hududiy harbiy sudlarning

Qoraqalpog'iston Respublikasi sudi, viloyatlar, Toshkent shahar sudlari, O'zbekiston Respublikasi Harbiy sudi tomonidan apellyatsiya, kassatsiya yoki taftish tartibida ko'rib chiqilgan hukmlari, ajrimlari, shuningdek ushbu sudlar tomonidan tuman (shahar) sudlari, hududiy harbiy sudlar tomonidan ko'rilgan ishlar bo'yicha apellyatsiya, kassatsiya yoki taftish tartibida chiqarilgan hukmlari va ajrimlari;

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining, Qoraqalpog'iston Respublikasi sudining, viloyatlar, Toshkent shahar sudlarining, O'zbekiston Respublikasi Harbiy sudining birinchi instansiya bo'yicha chiqarilgan va ayni shu sudlar tomonidan apellyatsiya yoki kassatsiya tartibida ko'rib chiqilgan hukmlari, ajrimlari, shuningdek ushbu sudlar tomonidan birinchi instansiya tartibida ko'rilgan ishlar bo'yicha apellyatsiya yoki kassatsiya tartibida chiqarilgan hukmlari va ajrimlari.

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining Jinoyat ishlari bo'yicha sudlov hay'ati tomonidan taftish tartibida chiqarilgan hukmlar, ajrimlar O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining Rayosatida taftish tartibida takroran ko'rib chiqilishi mumkin.

Qonun 2024-yil 1-yanvar kundan kuchga kiradi.

Xulosa qilib aytganda, yangi qonun fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlarini ro'yobga chiqarish va jamiyatda adolatni qaror toptirishga xizmat qiladi. Shu bilan bir qatorda, sud qarorlarini qayta ko'rishda viloyat va unga tenglashtirilgan sudlarning imkoniyatlaridan samarali foydalanish, fuqarolarning shikoyat qilish huquqidan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga va noroziliklarning oldini olishga, shuningdek, ortiqcha sarsongarchiliklarga yo'l qo'ymaslikka zamin yaratadi.

I. O'TALOV,
O'zbekiston Respublikasi
Harbiy sudi sudyasining
katta yordamchisi

Mamlakatimizda qonun ustuvorligini ta'minlash, fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlarini ro'yobga chiqarish va jamiyatda adolatni qaror toptirish maqsadida keyingi yillarda sud-huquq sohasini tubdan isloh etishga doir keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda.

✓ ARMIYA PROKURORI

HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI

Chirchiq harbiy prokuraturasi tomonidan nazorat hududida joylashgan harbiy qism va muassasalarda jinoyatchilik va huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan targ'ibot-profilaktika tadbirlari muntazam o'tkazib kelinmoqda.

Shunday tadbirlarning navbatdagi Mudofaa vazirligi tizimidagi harbiy qismlarning birida "Armiya prokurori kuni" doirasida tashkil etildi.

Unda Chirchiq harbiy prokurori adliya podpolkovnigi Qobil Anarboyev tomonidan huquqbuzarliklarning oldini olishda faollik ko'rsatish va bunda e'tibor qaratiladigan masalalar tushuntirilib, harbiy intizom va huquq-tartibotni mustahkamlash yuzasidan tavsiyalar berildi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 11-apreldagi "Xotin-qizlar va bolalar huquqlari, erkinliklari hamda qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilish tizimi yanada takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi qonuni mazmun-mohiyati haqida so'z yuritildi.

Tadbir davomida ishtirokchilar mavzuga va faoliyatga doir masalalar yuzasidan o'zlarini qiziqtirgan savollariga atroflicha javob oldilar.

Adliya podpolkovnigi
Sultanmurat KALENDEROV,
Chirchiq harbiy prokurorining katta yordamchisi

Yangi qonun muhokamasida

Qurolli Kuchlar akademiyasining magistratura tinglovchilari O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasiga tashrif buyurishdi.

Dastlab Qonunchilik palatasi Mudofaa va xavfsizlik qo'mitasi faoliyati bilan yaqindan tanishgan tinglovchilar shu kuni "Harbiy xizmatchilar maqomi va ularni ijtimoiy himoya qilish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonuni loyihasining muhokamasida ishtirok etishdi.

Muhokama avvalida Mudofaa vazirligi Tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar bosh boshqarmasi boshlig'i polkovnik Hasan Xalilov so'zga chiqdi. U mazkur qonun loyihasi yuzasidan axborot berar ekan,

harbiy xizmatchilar maqomi – harbiy xizmatchilar uchun davlat tomonidan kafolatlangan huquqlar, erkinliklar, qonun hujjatlari bilan belgilangan imtiyozlar va cheklovlar, majburiyatlar va javobgarliklar majmuyi ekanligini e'tirof etdi.

Ushbu qonunning maqsadi esa harbiy xizmat nazarda tutilgan vazirlik va idoralar, boshqa organlar va tashkilotlar harbiy xizmatchilarining huquqlari, majburiyatlari, javobgarligi va harbiy xizmatni o'tash bilan bog'liq cheklovlarni, shuningdek

harbiy xizmatchilar va harbiy xizmatdan bo'shatilgan fuqarolar hamda ularning oila a'zolarini huquqiy va ijtimoiy himoya qilish sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat ekanligini ta'kidladi.

Muhokamaga qo'yilgan qonun loyihasi bo'yicha bildirilgan fikr-mulohazalar va takliflar e'tiborsiz qoldirilmadi.

T. BURXANOV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
dotsenti

IBRAT

Bolalarning murg'ak qalbiga hech bir narsa ibratdek kuchli ta'sir etmaydi va barcha ibratlar ichida ota-ona ibratidan kuchliroq va mustahkamroq o'rin oladigan ta'lim yo'q. Shunday ekan, oilalarda sog'lom psixologik muhitni yaratish, yosh avlod tarbiyasiga salbiy ta'sir etadigan zararli odatlarning ildizini quritish lozim.

Yurtimizda barchaga o'rnak bo'ladigan namunalilar juda ko'p. Lekin shu bilan bir qatorda shunday oilalar borki, ularning xatti-harakatlari jamiyatga, o'sib-ulg'ayib borayotgan yosh avlod tarbiyasiga salbiy ta'sir etadi.

O'zbek mentalitetida otalar oilaboshi hisoblanadi. Ularning qilayotgan xatti-harakatlaridan farzandlari ibrat oladi. Navnihol quyoshga intilib yashaydi. "Qush uyasida ko'rganini qiladi" degan xalq maqoli bejiz aytilmagan. Zero ota-ona yosh bolaning ideali hisoblanadi. Farzand ota-onasining xatti-harakatlarini butun boricha o'zlashtirib, tashqi sharoitlarda: maktabda, ko'chada, do'stlari davrasida ularni namoyon eta boshlaydi. Agar oilada sog'lom muhit barqaror bo'lsa yaxshi, lekin oiladagi muhit, turmush tarzi salbiy bo'lsa, bu katta fojiga olib kelishi mumkin.

Farzand jamiyatda o'z o'rniga ega bo'lish uchun oilasidan madad va ruhiy quvvat oladi. Agarda u buni oiladan olmasa, tabiiyki ko'chadan izlaydi. Uyiga kam keladigan, ko'proq vaqtini ko'chada o'tkazadigan, o'zi bilan bir xil fikrlaydigan odamlar davrasida bo'lishni ko'proq istab qoladi. Bunday vaziyatda bolaga yaxshi niyatli, ilm-ma'rifatli odamlar uchraydi deb hech kim kafolat berolmaydi. Natijada esa bola tarbiyasida salbiy o'zgarishlar yuz bera boshlaydi. Unda deviant xulq-atvor shakllanadi. O'zidan kattalarni mensimaslik, spirtli ichimliklarga ruju qo'yish, o'g'rilik, talonchilik kabi jamiyat bo'g'inlarining og'riqli nuqtalaridan biri bo'lmish salbiy illatlar paydo bo'ladi. Bunday illatlarga ega bo'lgan bola ertaga qanday inson bo'lib yetishadi, jamiyat taraqqiyotiga qanday hissa qo'shadi? Bu kabi savollarga javob berishga o'z qolasi kishi. Sababi yomonlikdan boshqa narsa qo'lidan kelmaydigan odamdan yomonlikdan boshqa yana nimani kutish mumkin.

Donishmandlar kishi umr bo'yi o'zi yashaydigan yaxshilik va yomonliklarning qariyb 90 foizi aynan bolalikning ilk davrida ongiga singishini tan olishadi. Bugungi bolakayning kelajakda qanday inson bo'lishi

Tarbiyada samarali usullar

ko'p jihatdan bolalik davrining qanday o'tganiga bog'liqdir.

Shunday ekan, bolalarda oqko'ngillik, adolatparvarlik, haqgo'ylik, rostgo'ylik kabi fazilatlarni shakllantirish uchun ularga yolg'on gapirmaslik, savollariga to'g'ri, jiddiy javob berish, yaxshilik va yomonlik haqidagi tushunchalarni shakllantirish lozim. Shuningdek, bolalarni yoshligidan ozodalikka rioya qilishga o'rgatish kerak. Tozalikka rioya qilish faqat bolaning sog'lig'ini saqlash uchun emas, balki uni kelajakda ham pokiza bo'lishining omilidir.

Bola tarbiyasida quyidagi omillar yaxshi samara beradi: namuna ko'rsatish, yaxshi xulq-atvoriga o'rgatish, odatlantirish, o'rni kelganda nasihat qilish, tarbiya berish, unga munosabatni o'zgartirish, ishonirish, rag'batlantirish, kerak bo'lsa o'z o'rnida qoralash kabi usullardir.

Tarbiyada maqsadning aniqligi muhim o'rin tutadi, maqsadimiz barkamol avlodni tarbiyalash uni Vatanga muhabbat ruhida, xalqning eng yaxshi urf-odatlarini va oilaviy an'analari ruhida, jamiyat uchun bilimdon va madaniyatli shaxs qilib tarbiyalashdir. Shunday ekan, sog'lom va barkamol avlod tarbiyasiga jiddiy qarash, ularning tarbiyasiga turli illatlar yaqinlashishi va bundan ayrim yovuz niyatli kishilarning o'z maqsadlari yo'lida foydalanishiga yo'l qo'ymasligimiz lozim. Sog'lom va barkamol avlodni tarbiyalashga nafaqat oila, balki mahallalar, ustoz-murabbiylar va jamiyatimizning har bir vijdonli a'zosi birdek mas'uldir.

Zero sog'lom avlodni voyaga yetkazish bir yillik-o'n yillik ish emas, bunga hatto bir avlod umri ham kamlik qiladi. Shuning uchun sog'lom va barkamol avlodni tarbiyalashni bugundan boshlashimiz, ularning ma'naviy dunyosini shakllantirishda beparvo bo'lmasligimiz zarur. Agar biz sog'lom va barkamol avlodni tarbiyalashga erishsak, ona yurtimizning porloq kelajagini ta'minlay olgan bo'lamiz.

Shu kunga qadar ota-bobolarimiz yurt mustaqilligi uchun kurashib, kerak bo'lsa o'z jonini fido qilgan. Biz ozod, mustaqil va farovon diyorda yashayotgan ekanmiz, uni kelajak avlodga yanada gullatib, yashnatib, obod va ozod holda yetkazish burchimizdir. Buning uchun eng avvalo sog'lom va barkamol avlodni tarbiyalab voyaga yetkazishimiz kerak.

Demak, oilalardagi sog'lom psixologik muhitni shakllantirish va farzand tarbiyasida mahalla va keng jamoatchilik o'rnini chuqurroq o'rganishni yo'lga qo'yish lozim.

Katta leytenant Sh. ASHURALIYEV,
HHMQ va HHK qo'mondonligi Psixologiya va
professional saralash bo'limi katta ofitseri

Sirli haqiqatning

achchiq qaytimi

(voqeyiy hikoya)

Zaynab opa yuziga sepilgan muzdek suvdan o'ziga keldi. Ko'zini ochib yonida muk tushib yig'lab o'tirgan qizi Dilrozga bazo'r pichirladi: "Bolalarim... akang... ular tirikmi?" Tashqaridan kelgan noxush xabar va onasining holatidan o'zini yo'qotib qo'ygan qizgina:

– Ayajon, hammalari yaxshi ekan, – dedi ko'zida yosh bilan o'zini qo'lga olib. – Sizning ahvolingizdan qo'rqib ketdim.

– Unda nega... nega xabar olib kelgan odam tayyorgarlik ko'rib turinglar, dedi?

– ...

– Gapirsang-chi, qizim, nimaga unday dedi?

– Ana, dadam kelyaptilar! – onasining og'ir savolidan ko'cha darvozasidan halloslab kirib kelgan Saidqobil aka qutqarib qoldi. – Keldingizmi, dadajon, – otasiga intilib, yig'lab yubordi Dilroz.

– Dadasi, bolalarimiz...

– Eshitdim, onasi, eshitdim, avtohalokatga uchrabdi. Xudoga shukur, o'g'lim, kelinimiz soppa-sog', hozir shifoxonada. – Xotinini tinchlantirdi Saidqobil aka. – Turishingdan sening holating yaxshi emas. Do'xtirlar keldi, bir-ikkita ukol olsang, tetik bo'lasan.

– Men yaxshiman, faqat noxush xabardan o'zimni yo'qotib qo'ydim. Axir, yarim soat avval Botirjon "Yo'ldamiz, dovondan tushdik, bir soatlarda uyda bo'lamiz, ayajon", degandi. Shunga sal...

– Nima bo'lgandayam, qon bosiming bor, yuraging nimjon. Ukolning zarari yo'q, keyin shifoxonaga olib boraman, bolalarni ko'ramiz.

– Qayerda, qaysi shifoxonada ekan ular?

– Borsak ko'rasan, uzoq emas. Hozir sog'lig'ing haqida o'yla, onasi.

Zaynab opa muolaja qilishga tayyor turgan shifokorga, "bo'lmaysanmi", degan ma'noda bedor tikilib turgan eriga qaradi-da, noiloj ukol olishga rozi bo'ldi. Biroq erining xavotirli nigohi, bezovtaligi yuragiga g'ulg'ula soldi. Shifoxonaga yo'l olishar ekan, Dilrozning ko'zlaridan hamon milt-milt yosh quyulardi...

– Avtohalokatda keltirilgan Madaminovlarni ko'rmoqchimiz, qaysi bo'limga yotqizildi? – qabulxonadagi hamshiraga yuzlandi Saidqobil aka.

– Er-xotinlar jonlantirish bo'limida. Ikkinchi qavatga chiqasiz. – Ro'yxatga ham qaramay, javob qaytardi hamshira.

– Faqat bolalari...

– Bilaman, – ovozi qaltirab chiqdi Saidqobil akaning, shifoxona ichidagi o'rindiqda bedor o'tirgan xotiniga qarab qo'yar ekan.

– Onasi, yuqori qavatga chiqamiz, – o'g'li bilan kelinini ko'rishga shoshildi erkak...

– Avtohalokatga uchragan er-xotin bizga keltirilgan zahoti ma'lum tekshiruvlardan o'tkazildi, – jonlashtirish bo'limi boshlig'i Saidqobil aka bilan Zaynab opani vaziyatdan ogoh etdi. – Ichki qon ketish yo'q, faqat ikkisining ham oyoq-qo'llari lat yegan, ya'ni sinish bor. Davolanishlardan keyin oyoqqa turib ketadi.

– Rahmat, doktor, umringizdan baraka toping, –

yengil tin oldi Saidqobil aka. – Ularni ko'rsak bo'ladimi? Onasi juda ezilib ketdi, ko'rmasa tinchimaydi-da.

– Avtohalokat

kutilmaganda bo'lgani uchun bemorlarda stress holati kuzatiladi.

– Er-xotinga tushuntirdi shifokor. – Keyin lat yegan joylarida kuchli og'riq qo'zg'aydi.

Shuning uchun tinchlantiruvchi muolaja qilinadi. Ular hozir uyquda, uyg'onsa, vaziyatga qarab ko'rishingiz mumkin.

– Nabiralarim-chi, ular ham o'g'lim bilan kelinim oldidami? – yalinchoq ovoz bilan so'radi Zaynab opa. – Iltimos, hech bo'lmasa nabiralarimni bir ko'ray, doktor, ularni juda sog'ingandim.

– Bolalarim...

– Xotin, qara, senga aytaman deb unutibman, – noxush xabarni yetkazishga o'ng'aysizlanib turgan shifokordan avval javob berishga shoshildi Saidqobil aka, – ukang Valijon qo'l telefonimga qo'ng'iroq qilgandi. Rustamjon bilan Shahinani hozirgina uyga olib ketibdi.

– Xayriyat, Alloh asrabdi-da bolalarimni. Unda uyga ketdik, dadasi. Bolalarimiz uyg'onguncha nabiralarimni ko'rib, Botirjon yaxshi ko'rgan mastavadan pishiraman, birga olib kelamiz.

Xotinining gapidan Saidqobil akaning yuragi bir qalqib tushdi. "Qani endi, nabiralarim tirik bo'lganida, ularni qanday qilib tuproqqa qo'yamiz, qanday qilib", ko'ksida og'riq turdi erkakning...

Ular uyga qaytganida, hovli darvozasi lang ochiq, suvlar sepilgan, qarindosh-urug', mahalla-ko'y yig'ilib ulgurandi.

– Dadasi, nima... nima bo'lyapti? – qaltiray boshladi Zaynab opa.

– Zaynab, o'zingni qo'lga ol, nabiralarimiz Allohga ham suyuqli ekan, ayribilib qoldik...

Ular peshvoz chiqqan ta'ziyadagi ayollar ko'zlarida yosh bilan Zaynab opani bir-bir bag'riga bosar, hamdardlik bildirib, sabr tilardi. Kesakdek qotib qolgan karaxt ayol "bolalarim", deya bazo'r pichirladi-yu hushini yo'qotdi... U qorong'ilik ichida adashib, yorug'lik tomon yo'l izlar, uzoqlardan qudasining nolasi qulog'iga chalinardi: "Qizim ko'zini ochib, bolalarini so'rasi, nima deyman? Ularni necha yillar Xudodan so'rab, tilab olgandik-ku. Voy, men o'la qolsam bo'lmasmidi..." Juda tanish nola, juda ham tanish. Buni avval ham eshitgan. Zaynab opa ko'zini ocholmas, nola uni uzoqlarga yetaklardi.

***

1989-yil.

– Zaynab Valiyevna, mumkinmi? – ochiq turgan xona ostonasida hamshira qiz paydo bo'ldi. – Bugun ko'zi yorigan juvonning yaqinlari sizga kiritib yubordi, – guldor paketdagi sovg'ani uning imosi bilan xonadagi kreslo ustiga qo'ydi.

– Bugun oltita ayol tug'di. Ism-sharifi bilan gapir, kim u?

– Eng oxirgi tuqqan juvon. Besh yil deganda farzand ko'ribdi. Yanglishmasam, familiyasi Xoldorova edi. Yaqinlari sizga alohida minnatdorlik bildirib, hammamizga suyunchi tarqatdi-ku.

– Haa, o'g'il ko'rgan kelinmi?

– Xuddi o'zi.

– Yaxshi, ona-bolaga e'tiborli bo'linglar...

Hamshira bo'lim boshlig'i akusher-ginekolog Zaynab Valiyevnaning kayfiyati ko'tarinki ekanidan, uni "chaqib" olmaganidan xursand bo'lib xonani tark etdi.

Oradan uch kun o'tdi. Zaynab Valiyevna chaqaloqlar xonasiga bosh suqdi.

– Hammasi joyidami, bolalar sog'lig'ida muammo yo'qmi? – mas'ul hamshiradan so'radi karavotchalarda yotgan chaqaloqlarni ko'zdan kechirar ekan.

– Muammo yo'q, Zaynab Valiyevna, hammasi yaxshi tug'ilgan, sog'lom

chaqaloqlar. Bolalar shifokori har kuni ko'zdan kechirib turibdi.

– Yaxshi, onalariga vaqtida beringlar, qorni to'q bo'lsa yig'lamaydi. Keyin tagliklariga e'tiborli bo'ling, nam holda yotmasin.

– Albatta, tez-tez ko'zdan kechirib turibmiz.

– Qani, mana bu chaqaloqning yo'rgagini oching-chi, qanday holatda ekan?

Hamshira bosh shifokor ko'rsatgan chaqaloqni olib maxsus joyga yotqizdi va yo'rgagini ochdi. Zaynab Valiyevna polvongina chaqaloqni istamaygina qo'lga olib, orqa-oldilarini ko'zdan kechira boshladi va kutilmaganda bolakay uning qo'lidan sirg'alib pastga tushib ketdi. Polga boshi bilan urilgan chaqaloq chinqirib yubordi, hamshira turgan joyida qotib qoldi... Bir kun o'tib boshidan lat yegan chaqaloqdagi hayot alomati to'xtadi. U tug'ilishidan boshlab yozilgan barcha ma'lumotlar zudlik ila o'zgartirildi: "Og'ir holatda tug'ilgan, yurak urushi yaxshi emas, o'ta nimjon..."

Bolakay besh yil befarzandlik azobini tortgan ota-onaning ko'z nuri edi. Bolasidan ayrilgan juvon hushini yo'qotdi. Uning onasi nola qilib charchamasdi: "Qizim ko'zini ochib bolasini so'rasi, nima deyman? Allohimdan necha yillar so'rab olgandik bu bolani..."

– Derazalarni yopinglar, – hamshiralarga buyurdi Zaynab Valiyevna. – Shu ayolning ovozi qulog'imga yoqmayapti.

Derazalar bilan birga bo'lib o'tgan ishlar ham yopildi. Zaynab Valiyevnadek turmush o'rtog'i katta lavozimda, akasi viloyat prokurori bo'lgan ayolga kim ham bas kelardi, kim e'tiroz bildira olardi?!

Oradan ikki-uch yil o'tib, tug'uruq bo'limida yana shunday fojia takrorlandi. Bu gal hamshira qiz chaqaloqlardan birini qo'lidan tushirib yubordi. Bolasidan ayrilgan ona faryod qilganicha qolaverdi. Zaynab Valiyevna hamshiradan undirgan katta pul evaziga uning "xatosini" silliqqina to'g'riladi. Axir jinoiy ish ochilsa, o'zi ham amaldan ayrilishi aniq.

***

Necha-necha yillar ortda qoldi. Zaynab opaning nabirali bo'lishi oson kechmadi. Ko'zining nuri, qalbining qo'ri bo'lgan to'qqiz va besh yoshli nuridiydalari yo'qlikka yuz tutdi.

Zaynab opa ko'zini ocholmas, hamon uzoq-uzoqlardan bolasidan ayrilgan onalarning nolasi qulog'iga chalinardi.

Zulfiya YUNUSOVA,
 «Vatanparvar»

TILOVOV “KATTA DUBULG‘A” DA HAM SOVRINDOR

Birlashgan Arab Amirliklari poytaxti Abu-Dabi shahrida dzyudo bo'yicha "Katta dubulg'a" turniri bo'lib o'tdi. Mamlakatimiz sportchilari bittadan oltin va kumush medalni qo'lga kiritib, umumjamoa hisobida 4-o'rinni egalladi. Medallarning biriga Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakili Muhriddin Tilovov sazovor bo'ldi.

Yilning nufuzli turnirlaridan biri hisoblangan Abu-Dabi "Katta dubulg'a" sida dunyoning 77 davlatidan 450 nafar dzyudochi ishtirok etdi. Sportchilar g'oliblik bilan birga jahon va "Parij – 2024" yozgi Olimpiya o'yinlari reytingi uchun ham kurash olib bordi. Turnir ana shunday nufuz va ahamiyatga ega bo'lsa-da, O'zbekiston terma jamoasi murabbiylar shtabi bu safar bir necha yetakchi dzyudochilarimizga dam berishga qaror qilishdi. Terma jamoamiz BAA turniriga deyarli ikkinchi tarkib, aniqrog'i "Xanchjou – 2022" yozgi Osiyo o'yinlariga jalb etilmagan dzyudochilarimiz bilan bordi. Shunga qaramay, polvonlarimiz sovrindorlar qatoridan joy olishdi.

O'zbekiston terma jamoasi hisobiga dastlabki medalni Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi vakili Muhriddin Tilovov (-66 kg) keltirdi. U avvaliga turkmanistonlik Serdar Rahimovni, so'ng saudiyalik Munis Havsavini, chorak finalda BAA vakili Narmandah Bayanmunhni, yarim finalda esa mo'g'ulistonlik Erxembayar Battogtohni mag'lubiyatga uchratdi. MVSM vakiliga finalda "Tokio – 2020" Olimpiadasining kumush medali sohibi, gruziyalik Vaja Margvelashvili qarama-qarshi keldi. Afsuski, Tilovov ushbu bellashuvda imkoniyatni boy berdi va Abu-Dabi "Katta dubulg'a" sining kumush medali bilan taqdirlandi. Eslatib o'tamiz, Tilovov bundan ikki oy oldin Xorvatiyada o'tkazilgan Zagreb Gran-prisida bronza medalni qo'lga kiritgan va "Parij – 2024" reytingi uchun 350 ochkoni o'z hisobiga qo'shib qo'ygandi. Bu safar u qariyb 500 reyting ochkosiga ega bo'ldi.

Terma jamoamiz a'zosi Shahram Ahadov Abu-Dabi "Katta dubulg'a" sida yanada muvaffaqiyatli qatnashdi. 73 kg vazn toifasida yurtimiz sport sharafini himoya qilgan dzyudochimiz barcha raqiblaridan ustun keldi. Finalda u Yevropa chempioni kosovalik Akil Gyaakovani mag'lub etdi va musobaqaning oltin medali bilan taqdirlandi. Shahram Ahadov muvaffaqiyati sharafiga Abu-Dabi "Katta dubulg'a" sida davlatimiz bayrog'i yuksak ko'tarilib, Vatanimiz madhiyasi yangradi.

Xalqaro turnirda yana bir dzyudochimiz – Kamoliddin Baxtiyorov (-60 kg) ham sovrindorlar safidan joy olishga juda yaqin bordi. Lekin hal qiluvchi bosqich bellashuvida bu dzyudochimizdan omad yuz o'girdi. Shunga qaramay, Abu-Dabi "Katta dubulg'a" sida 5-o'rindan joy olgan Kamoliddin Baxtiyorov ham "Parij – 2024" Olimpiadasining qimmatli reyting ochkolariga musharraf bo'ldi.

Musobaqada 3 ta oltin medal jamg'argan Italiya terma jamoasi umumjamoa hisobida 1-o'rinni egalladi. Bittadan oltin hamda kumush medalga sazovor bo'lgan mamlakatimiz sportchilari Kanada (2 ta oltin, bittadan kumush va bronza) va Fransiya (bittadan oltin va kumush, 2 ta bronza) terma jamoalaridan so'ng 4-pog'onani band etdi.

"Xanchjou – 2022" yozgi Osiyo o'yinlarida 3 ta oltin, 2 ta kumush va 4 ta bronza medallarini jamg'arib, o'z tarixidagi eng yaxshi natijani qayd etgan dzyudo bo'yicha O'zbekiston terma jamoasi navbatdagi musobaqalarga tayyorgarlikni davom ettirmoqda. Mashqlar jarayonida yangi kombinatsiyalar ustida ishlanib, dzyudochilarimizning texnik harakatlari yanada sayqal olmoqda. Zero negizi MVSM vakillaridan iborat O'zbekiston terma jamoasi dzyudochilarini oldinda joriy yil taqvimidagi so'nggi musobaqa, ya'ni 2–3-dekabr sanalariga belgilangan Tokio "Katta dubulg'a" si kutmoqda. Unda qatnashuvchi terma jamoamiz asosiy tarkib vakillaridan jahon va "Parij – 2024" Olimpiadasi uchun maksimal darajada reyting ochkolarini jamg'arish talab etiladi.

SHOHSUPA

(xabarlar)

BUTUNJAHON JANGOVAR SPORT O'YINLARI

Saudiya Arabistonining Ar-Riyod shahrida 120 dan ziyod davlat sportchisi ishtirokida III Butunjahon jangovar sport o'yinlari bo'lib o'tdi. 16 sport turining 25 ga yaqin yo'nalishida o'tkazilgan "World combat games" o'yinlarida yurtimizning 44 nafar vakili 8 sport turi bo'yicha bahslarda qatnashdi. O'zbekiston sportchilari 8 ta oltin, 7 ta kumush va 11 ta bronza medallarga sazovor bo'ldi va umumjamoa hisobida 6-o'rinni egalladi. Eslatib o'tamiz, 2010-yili Xitoyda o'tgan "World combat games" da yurtimiz sportchilari 2 ta oltin, bitta kumush medal bilan umumjamoa hisobida 20-o'rinni, 2013-yil Rossiyada tashkil etilgan bahslarda bittadan oltin, kumush va 2 ta bronza medal bilan 28-o'rindan joy olgandi.

TAEKVONDO

"Xanchjou – 2022" yozgi Osiyo o'yinlaridan so'ng taekwondo WT bo'yicha O'zbekiston terma jamoasi yana o'quv-mashg'ulotlar yig'iniga qaytdi. Pavel Xan boshchiligidagi terma

jamoamiz assotsiatsiya bazasida mashg'ulotlarni olib bormoqda. Mazkur yig'in dekabr oyida Angliyada bo'lib o'tadigan yakuniy Gran-pri hamda Xitoy mezbonlik qiluvchi "Katta dubulg'a" turnirlariga tayyorgarlik vazifasini o'tab beradi. Terma jamoamiz tarkibidan Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakillari ham o'r in olgan.

ESHKAK ESHISH

Yaponiyada slalomda eshkak eshish bo'yicha "Parij – 2024" yozgi Olimpiadasiga yo'llanmalar taqdim etadigan Osiyo chempionati yakuniga yetdi. Chempionat nizomiga muvofiq, oltin medallarga sazovor bo'lgan sportchilar Olimpiya o'yinlari yo'llanmasini qo'lga kiritishi belgilangan edi. Afsuski, hamyurtlarimizning natijasi oltin medal uchun kamlik qildi. Musobaqada O'zbekiston terma jamoasi 2 ta kumush va bitta bronza medalga sazovor bo'ldi. Hamyurtlarimiz baydarka va kanoe slalomlarida kechgan jamoaviy dasturlarda kumush medallarga ega chiqishgan bo'lsa, yakka bahslarida terma jamoamiz a'zosi Alibek Temirgaliyev shohsupaning 3-pog'onasidan joy oldi.

YENGIL ATLETIKA

Janubiy Koreyaning Mokpo shahrida yengil atletikaning uloqtirish turlari bo'yicha o'tkazilgan Osiyo chempionatida mamlakatimiz sportchilari munosib qatnashdi. Yadro uloqtirish bahslarida hamyurtimiz Malika Nasriddinova 2-o'rinni egallab, kumush medalga sazovor bo'ldi. Musobaqaning disk uloqtirish bahslarida ishtirok etgan sportchimiz Rashidbek Sodiqov esa 3-o'rinni egalladi.

TENNIS

Qarshi shahrida o'smirlar o'rtasida tennis bo'yicha "ATF 14&Under" xalqaro turniri tashkil etildi. O'g'il bolalar o'rtasidagi bahslarda turkmanistonlik Imran Axunov g'olib chiqdi, hamyurtimiz Yusufbek Malikov esa vitse-chempionga aylandi. Qizlar o'rtasidagi bahslar yakunida Ilima Guseynova (Turkmaniston) va Muslimaxon Turdimurodova (O'zbekiston) shohsupaga ko'tarildi. O'g'il bolalar o'rtasidagi juftlik bahslarida turkmanistonlik Imran Axunov va Selim Chagilov tandemi bosh sovrinni qo'lga kiritgan bo'lsa, qizlar bahsida qozog'istonlik Polina Barabanova hamda Yekaterina Kiryushenko juftligi chempionga aylandi.

YO'LDADA

Gurung berib uzun yo'llarni qisqartirishni eplolmayman. Rostini aytsam, bunga xohishim yo'q, asli. Ammo yaxshi tinglovchiman, bunisi aniq. Menga yo'l manzaralarini kuzatib borish yoqadi. Har kuni yonidan o'tib-qaytadiganim eski depo o'rnida qurilish boshlanganidan beri ancha-muncha daraxtlar kesib tashlandi. Sersoya yo'lak daraxtlarsiz avvalgi fayzini yo'qotgan. Qurilish qarshisida qancha daraxtlar qolganini sanaganman. Ichkarida o'ttizta daraxt bor, xuddi cho'ltoq supurgiga o'xshab qolgan. Navbatdagi bahorni qarshilash hammasiga nasib etarmikan... Katta yo'l yoqasidagilari yashnab turibdi, hozircha. Ularni sanamaganman, katta yo'l yoqasi ichkaridan ko'ra xavfsiz.

Ertalab ko'chani kesib o'tgunimga qadar 17-avtobus ketib qoldi. Orqasidan yugursam... Bu vaznda yugurish... Yaa-g'aaay. Yaxshi bo'ldi qaytaga, shu ertalabki ur-tiqilinchda ketmasam ketmasman (*ulgurganimda yaxshi bo'lardiku-ya, ur-tiqilinchligi ham bilinmasdi*).

Darrov mashina ham to'xtay qoldi. Manzil va yo'lkira summasini aytdim. Toshkent bir ko'rgan odamingni yana qaytib ko'rmaydigan darajada katta shahar emas, albatta. Bu haydovchining mashinasiga avval ham chiqqan bo'lsam kerak, hazil aralash so'radi:

– Yo'lkira narxi oshmadimi?

– O'tgan qishda ziyodasi bilan oshgan, qayta oshgani yo'q, – dedim jiddiy turib.

– O'tiring.

To'p etib o'tirib oldim.

Mashina silkinib ketganiga parvo qilganim yo'q. Hozirlar kirakashlarning mashinasi ham avtobuslardan keskin farq qilmaydi. Haydovchilarni aytmaydigan, har bir bekat va bekat bo'lmagan joylarda ham to'xtab, qayerga ketishingizni so'rashadi. Ana e'tibor, ana g'amxo'rlik!

Ayrim haydovchilar yo'lda gaplashmasa, yorilib ketishi mumkin. Ayniqsa, kundan kunga masofalari uzayib borayotgan tirbandlikda. Bugun ham shunday bo'ldi. Haydovchining yoshi oltmishlardan oshgan, oilasidan, farzandlaridan mamnun bir inson. Uyda bekor o'tirolmaydiganlar xilidan ekanligi aniq. O'zi gap boshlab qoldi:

– Oktabrning boshlarida tug'ilgan kunimni o'tkazdik. Ertalab singlimning o'g'li kirib keldi. "Ishga ketish oldidan sizni qutlab qo'yay, dedim". Shunday deb qog'ozga o'ralgan qutini qo'limga tutqazdi. Ko'zlariga qarasam, ochib ko'rishimni istayapti. Ko'zining o'ngida ochdim. So'nggi rusumli qimmatbaho telefon. "Nega ovora bo'lding? Men bu telefonni qo'llashni bilmasam? Uy quryapsan, sovg'a o'rniga uning pulini qurilishga ishlatsang bo'lmaydimi?" Rostini aytsam, uy qurayotib bunday qimmat sovg'a ko'tarib kelganidan biroz siqildim. Bu paytda ortiqcha xarajat baribir ortiqcha-da. U esa: "Tog'a, siz bundan ham qimmat sovg'alarga munosibsiz", dedi-da, hay-haylashimga ham qaramasdan chiqdi-ketdi. Eng qizig'i oqshomga yaqin bo'ldi. Singlim ikkinchi o'g'li bilan kirib keldi. Bunisining sovg'asi...

Erkakning vazmin ovozi shu lahzalar o'zgardi, hayajon bor edi. Biroz tin olib davom etdi:

– Jiyanim Umra ziyoratiga yo'llanma sovg'a qildi. Unga

bunday qimmat sovg'ani qabul qilolmasligimni aytdim. Singlim: "Aka, o'g'limning qo'lini qaytarmang", dedi. Jiyanim esa: "Biz uchun qilgan yaxshiliklaringiz oldida bu hech narsa emas. Sovg'a sizga atalgan, qabul qilsangiz ham, qilmasangiz ham. Istasangiz tashlab yuboring", dedi. Tashlab yuborarmidim.

– Demak, vaqtda ular unutmaydigan darajada yaxshiliklar qilgansizki, bugun munosib javob qilishga harakat qilyaptilar.

– Hayotim davomida bir nechta insonlarga juda yaxshi yordam berganman, qo'llab-quvvatlaganman. Chunki tuzukkina lavozimlarda ishladim, qo'limdan ko'p ishlar kelardi. Ammo kerak payti hech kimdan javob bo'lmagan, unutdilar. Jiyanlarimga qilgan yaxshiliklarim bilan maqtana olmayman.

– Menimcha, hozirgi e'tiborning poydevori ular go'dakligida qo'yilgan. Keyin singillar ham akalarni ayri-ayri noziklik bilan sevadi, – dedim o'zimdan qiyos qilib.

– Bir karomat ko'rsatganim yo'q. Faqat onamga hech qachon "yo'q" demadim. Ayniqsa, gap singillarim haqida ketganida. Onam aytardi: "Qiz bola palaxmon toshi kabi. Har joy ham ota uyi kabi bo'lavermaydi. Erining uyida ko'zyoshini ichiga yutib yashaydi. Akalar ulardan xabar olib turishi kerak, ehtiyojlari bo'lsa, minnatsiz yordam berishi kerak. "Xo'p, oyi, bugunoq ulardan xabar olaman". Shunday, hech qachon "yo'q" demadim, onamga.

* * *

Bu suhbatni unutilib yuborishim mumkin edi. Agar... "Onamga hech qachon "yo'q" demadim", degan joyi bo'lmaganda. Aynan shu gap bir necha kun quloqlarim ostida jaranglab turdi, unutilmadim. Ko'nglimdan bir qator savollar kechdi.

Vatan xizmatidek sharafli yumush bo'lmasa kerak. Bu yumushga hayotingni eng kuchga to'lgan damlarini baxshida etasan. Asli, seni kim bu sharafli yo'lga yo'lladi? Bu haqda o'ylab ko'rganmisan? Javobing tayin: orzularim, intilishlarim. Ehtimol, haqlisan. Ammo bir fidokor, Ona degan beminnat xizmatchi ham borligini unutilishga haqqing yo'q. Maosh, mukofotlar talab qilmagan xizmatchi. U seni to'qqiz oy qiyinchiliklar bilan yurakkinasida ostida ko'tardi. Shu holida bitmas-

tuganmas uy yumushlarini bajardi, qaynona-qaynota, qaynopa-yu qaynbo'yinlar uchun taomlar pishirdi, o'zi istamagan yemaklardan ko'ngli behuzur bo'lsa ham, qozon-o'choq ishlarini uddaladi. Tug'ilib ham hayotini yengillatganing yo'q, ammo u shunday yaralganki, seni borliging, tabassumingga dunyosini nisoor qilishga tayyor.

Tovoningga tosh tekkizmay katta qiladi, orzularing asli uniki! Mehr-u muhabbat bilan parvarishladiki orzular yuksaldi, ushaldi. Shom-u saharlar qilgan duolarida sen borsan.

Bugun barcha odamlar kabi ishlaring tig'izdir. Ammo har lahza senga intiq insonni ham unutma. Muhim ishlaringni pesh qilma unga! Biror ehtiyoji yo'qmikan? Opang yo singling uchun bir narsalar so'rashga istihola qilayotgandir, axir sening ham oilang bor. O'zing so'ra, qo'rqma, imkonningdan ortiq narsa so'ramaydi. Chunki u onang! Onangdan opa-singillarini ehtiyojlari haqida so'ra, o'g'lingni ham o'rgat, qizlaring bor. Qizlaring esa hamisha shafqat, mehr, sevgiga ehtiyojlari bor!

Inobat IBROHIMOVA,
 «Vatanparvar»

An'ana, tajriba va mahorat

Bugungi zamonaviy texnologiyalar asrida ommaviy axborot vositalarini fotosuratlarisiz tasavvur qilish qiyin. Xoh bosma, xoh internet nashri bo'lsin, auditoriyaga axborotni to'liq yetkazishda fotosuratlar muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimiz va xalqaro miqyosda o'tkaziladigan turli tadbirlarda fotomuxbirlarga erkin harakatlanib tasvirga olishi uchun imkon yaratib berilishi ham bejiz emas, albatta. Fotojurnalistlar ijodiy ishlari orqali gazeta-jurnallar, internet nashrlaridagi maqolalarni yanada jonlantiradi, ularning ko'rimli, qiziqarli, o'qishli bo'lishini ta'minlaydi.

Bahrom ABDURAHIMOV

O'zbekiston Jurnalistlar uyushmasi tomonidan Milliy matbuot markazida o'tkazilgan seminar-trening va fotokorrespondentlik ham ayni maqsadda tashkil etildi. Unda taniqli fotojurnalistlar, oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari, talabalar hamda ommaviy axborot vositalari vakillari ishtirok etdi.

Tadbirda O'zbekiston Jurnalistlar uyushmasi raisi v.b. Xolmurod Salimov yurtimizda media soha rivojini ta'minlash, ommaviy axborot vositalarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar xususida so'z yuritdi. Bosma va internet nashrlarida faoliyat olib borayotgan fotojurnalistlarning ijodiy ishlarini e'tirof etgan holda, "Oltin qalam" milliy mukofoti uchun xalqaro tanlovda "Eng yaxshi fotoreportaj uchun" nominatsiyasiga alohida e'tibor qaratib kelinayotganini ta'kidladi.

Shundan so'ng O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi, taniqli fotojurnalist Abdug'ani Jumayev "Fotojurnalist – ijodkor" mavzusidagi ma'ruzasi orqali ushbu sohaning tarixi, buguni va ertasi haqida so'zlar ekan, milliy jurnalistika ravnaqi yo'lida qanchadan qancha mohir fotomuxbirlarning munosib hisssasi borligini aytib o'tdi. Shuningdek, seminar-trening davomida professor Dadaxon Yoqubov hamda katta o'qituvchi Husniddin Atoning mavzuga oid ma'ruzalari tinglandi.

Ta'kidlash joizki, so'nggi yillarda mamlakatimizdagi ommaviy axborot vositalari soni 1 514 tadan 2 140 taga ko'paygani, ulardan 65 foizi xususiy sektor hissasiga to'g'ri kelishi, internet nashrlarining soni 395 tadan 745 taga oshgani ham professional fotojurnalistlarga,

ularning ijodiy ishlariga ehtiyoj ortib borayotganini anglatadi.

Seminar-trening ishtirokchilari tomonidan zamonaviy fotojurnalistikaning rivojlanish an'analari, bugungi kunda fotojurnalistlar oldida turgan muhim vazifalar, mavjud muammolar, OAV fotomuxbirlarining kasbiy mahoratini oshirish, bosma va internet nashrlariga joylashtirilayotgan fotosuratlarining sifatli bo'lishini ta'minlash singari muhim masalalar muhokama qilindi.

Tadбир yakunida O'zbekiston Jurnalistlar uyushmasi a'zolariga qabul qilingan bir guruh jurnalistlarga a'zolik guvohnomalari tantanali ravishda topshirildi.

Sherzod SHARIPOV, «Vatanparvar»

ARMIIYA VA YOSHLAR

ELLIKQAL'ALIK YOSHLAR NUKUSDA

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga munosib hissa qo'shib kelayotgan Ellikqal'a tumanidagi "Bo'ston inter akademiya" davlat-xususiy sherikchiligi asosidagi umumiy o'rta ta'lim maktabi 2019-yilda tashkil etilgan. Ushbu ziyo maskanida ayni paytda Samarqand, Qashqadaryo, Navoiy, Xorazm viloyatlari hamda Qoraqalpog'iston Respublikasidan jami 250 nafar o'quvchi ta'lim-tarbiya olmoqda.

Shimoli-g'arbiy harbiy okrug qo'mondonligi bilan mazkur maktab o'rtasida hamkorlik yo'lga qo'yilgan bo'lib, bu esa o'z navbatida, yoshlar orasida harbiy xizmat nufuzini oshirish, ularda Qurolli Kuchlarimiz bilan faxrlanish va uning salohiyatiga ishonch hissini shakllantirish, shu bilan birga yoshlarni harbiy kasbga yo'naltirish borasidagi ishlar samarasini oshirishga katta hissa qo'shmoqda.

Hamkorlik doirasida maktab o'quvchilari uchun harbiy okrug hududiga sayohat tashkil etildi. Qiziqarli va mazmunli o'tgan ekskursiya davomida o'quvchilar shimoliy sarhadlarda Vatan tinchligi va osoyishtaligini himoya qilayotgan harbiy xizmatchilar uchun yaratilgan shart-sharoitlar bilan tanishdi. Harbiy texnika va qurol-aslaha ko'rgazmasi esa o'sib kelayotgan yosh avlod qalbida unutilmas taassurot qoldirgani bilan ahamiyatli bo'ldi.

Shu kuni sayohatchilar Shimoli-g'arbiy harbiy okrug tarixi muzeyi, Nukus garnizoni ma'naviyat va ma'rifat markazi faoliyati bilan ham yaqindan tanishdi. Harbiylar bilan bo'lib o'tgan samimiy muloqot davomida o'zlarini qiziqtirgan savollariga batafsil javoblar oldilar.

"Vatan ulug' – burch muqaddas!" konseptual g'oyasini o'zida mujassam etgan mazkur ekskursiya yoshlarga unutilmas lahzalarni tuhfa etdi. Tashrif davomida ko'pchilik bolalarning qalbida kelgusida harbiy bo'lish ishtiyoqi yanada alangaladi.

Shimoli-g'arbiy harbiy okrug matbuot xizmati

SHIDDATLI VA MUROSASIZ BAHSLAR

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti bugun tom ma'noda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish maktabiga aylandi.

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti tomonidan Qarshi shahrida sportning duatlon turi bo'yicha o'tkazilgan "O'zbekiston kubogi" musobaqasi shiddatli va murosasiz bahslarga boy tarzda kechdi.

Musobaqaning sifatli tashkil etilishida Qashqadaryo viloyati hokimligi, Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug, Milliy gvardiya, Ichki ishlar, Yoshlar siyosati va sport boshqarmalari, Yoshlar ishlari agentligi, O'zbekiston yoshlar ittifoqi o'zaro hamjihatlikda ish olib bordi.

Bellashuvlarda respublikamizning barcha tumanlaridan kelgan terma jamoalar tarkibida 100 dan ortiq sportchi o'z mahoratlarini namoyon qildi. Duatlon musobaqasi shartiga ko'ra, ishtirokchilar belgilangan masofani marsh yugurgan holatda va velosipedda bosib o'tishlari talab etiladi.

Shaffoflikni ta'minlash maqsadida 12 yoshdan 15 yoshgacha, 16 yoshdan 19 yoshgacha va 19 yoshdan yuqori sportchilar, shuningdek xotin-qizlar alohida mezonlar asosida baholab borildi.

Dastlab barchaga musobaqa yo'nalishi, burilish va aylanma harakat, velosipedlar to'xtash joylari haqida birma-bir tushuntirib o'tildi. Uzoq yillik mashg'ulotlar, ruhiy va jismoniy tayyorgarlik o'z so'zini aytadigan palla yetib keldi. Ravon yo'lda bir-biriga bahs qilib yugurib borayotgan shijoat egalarini kuzatib, mardlar mana shunday maydonda sinaladi, deyish mumkin.

Yuzlab harbiy xizmatchilar, ishtirokchilarning oila a'zolari va aholi vakillaridan iborat jonli yo'lak hosil qilindi, harbiy orkestr sadolari yangrab turishi sportchilar uchun dalda berish barobarida, musobaqani kuzatib turgan yoshlarning sog'lom turmush tarziga ishtiroq ortishi uchun ham xizmat qilgani aniq.

So'nggi ishtirokchilar finish chizig'ini kesib o'tishi bilan hakamlar sarhisob ishlariga kirishdi. Bellashuv jarayonlaridagi har bir soniya, kichik jarima ballari ham nazardan chetda emas. Maqsad – munosiblarni aniqlash. Taqdirlash maydoni, diplom va kuboklar, qimmatbaho sovg'alar shaylanib, tantanali marosimga navbat berildi. So'z olganlar barcha sportchilar va ularning murabbiylariga ajoyib ishtirok, shiddat va shijoat uchun minnatdorlik bildirdi.

Yosh toifalariga ko'ra, g'olib va sovrindorlar birin-ketin shohsupaga taklif etilib, taqdirlandi. Umumjamo'a hisobida 3-o'rin Qashqadaryo viloyati terma jamoasiga nasib etgan bo'lsa, 2-o'ringa Farg'ona viloyati jamoasi egalik qildi. Faxrli 1-o'rinni Toshkent shahridan kelgan sportchilar qo'lga kiritdi.

**Katta leytenant
Akbar KAMOLOV**

✓ OCHIQ ESHIKLAR KUNI

“VATANPARVAR” – MENING TANLOVIM!

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti Surxondaryo viloyati kengashi tasarrufidagi Denov avtomobil maktabida "Vatanparvar" tashkiloti – mening tanlovim!" shiori ostida ochiq eshiklar kuni bo'lib o'tdi.

"Vatanparvar" tashkiloti faoliyati, uning keng imkoniyatlari to'g'risida, aholi, ayniqsa yoshlar tasavvurini oshirish maqsadida tashkil etilgan ushbu tadbir an'anaga muvofiq, davlatimiz madhiyasi sadolari bilan boshlandi.

"Vatanparvar" tashkiloti va tuman mudofaa ishlari bo'limi mutasaddilari hamda mehnat faxriylari tadbirda ishtirok etayotgan 100 dan ziyod yosh bilan bevosita muloqotda bo'ldilar.

Yoshlarga "Vatanparvar" tashkiloti tizimidagi texnik va amaliy sport turlari bo'yicha tashkil etilgan seksiyalarning ko'rgazmalari namoyish etildi. Ayniqsa, avtosport vositalari hisoblanmish baggi, karting va sport mototsikllari ishtirokidagi ko'rgazmali chiqishlar barchada katta taassurot qoldirdi. Tashkilotning Surxondaryo viloyati kengashi tasarrufidagi muassasalarida ko'pgina yoshlar sport bilan shug'ullanib, nafaqat O'zbekiston, balki jahon chempionatlarida ham yuqori o'rinlarni qo'lga kiritganligi haqidagi ma'lumot aksariyat mehmonlar uchun yangilik bo'ldi.

Tadbir davomida yoshlarga sportning pnevmatik quroldan o'q otish turi bo'yicha mahorat darsi o'tildi. Ochiq eshiklar kunining ahamiyati shunda bo'ldiki, tadbirga kelgan barcha yoshlar "Vatanparvar" tashkiloti va uning jamiyatda tutgan o'rni to'g'risida yanada chuqurroq tasavvurga ega bo'ldi.

✓ JASORAT MAKTABI

TASHKILOT FAOLIYATI TANISHTIRILDI

Sirdaryo viloyatining Mirzaobod tumanidagi Mudofaa vazirligiga qarashli harbiy qismda "Jasorat maktabi" o'quv yig'inining ichki ishlar idoralarida profilaktik nazoratda turgan hamda uyushmagan yoshlari mehmon bo'ldi.

Uchrashuvda 100 nafar yosh bilan ularning ongiga vatanparvarlik, mehnatga mas'uliyatli munosabat va harbiy xizmatga hurmat tuyg'ularini singdirishga qaratilgan suhbatlar qilindi.

Tadbir davomida yoshlarda O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotining o'quv avtomobillari hamda "Avtokross", "Motokross", "Karting", "Duatlon", "Pnevmatik quroldan o'q otish" kabi sport seksiyalarining ko'rgazmalari katta qiziqish uyg'otdi.

Yig'in ishtirokchilariga tashkilot tomonidan yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ular orasida sportning texnik va amaliy turlarini ommalashtirish hamda mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan texnik kasb mutaxassislarini tayyorlash bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar to'g'risida ma'lumotlar berildi.

Tadbir ishtirokchilari "Vatanparvar" tashkiloti faoliyatida yoshlar uchun yaratilgan keng imkoniyatlar va imtiyozlar to'g'risida batafsil ma'lumotlarga ega bo'ldi.

Jangovar ruh –

JANGCHINING QUDRATLI QUROLI

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining 32 yiliga bag'ishlanadi

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining 32 yilligi hamda Vatan himoyachilari kuni munosabati bilan "Vatanparvar" gazetasi va "O'zbekiston armiyasi" jurnali o'quvchilari, harbiy xizmatchilar, jurnalist, yozuvchi va professional ijodkorlar o'rtasida jangovar ruhni oshirish, milliy armiyamiz qo'shinlarining harbiy qudrati, jangovar saflarda xizmat qilayotgan Vatan himoyachilarining fidoyiligi, jasorati, xizmat vazifasini bajarish chog'ida qahramonlar halok bo'lgan yigitlar xotirasini abadiylashtirish, o'sib kelayotgan yosh avlodning yuksak ma'naviy-axloqiy, vatanparvarlik sifatlarini oshirish, ular qalbida Vatanga muhabbat, Qurolli Kuchlardan g'ururlanish va harbiy xizmatga chuqur hurmat tuyg'ularini kamol toptirish, ulug' sarkardalarimiz hayoti va faoliyati, qahramonliklari, boy merosini targ'ib qilish orqali harbiy xizmatchilarni vatanparvarlik, yurtga sadoqat ruhida tarbiyalash maqsadida Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti "Vatanparvar" birlashgan tahririyati "Jangovar ruh – jangchining qudratli quroli" deb nomlangan publitsistik maqolalar tanlovini e'lon qiladi.

TANLOV SHARTLARI

Taqdim etilgan ijodiy ishlar 2023-yilning 29-sentabridan 2023-yilning 15-dekabrigacha (Word shaklida, 14 shriftida, kirill yoki lotin alifbosida) "Vatanparvar" birlashgan tahririyatiga yuborilishi lozim.

Manzil: 100164, Toshkent, Universitet ko'chasi, 1-uy.
Elektron manzil: vatanparvar-bt@umail.uz yoki telegram manzili (90) 968-62-08.

Quyidagi hujjatlar ilova qilinishi lozim:
– muallif pasporti (shaxsini tasdiqlovchi hujjat) nusxasi;
– muallifning manzili va bog'lanish telefonlari;
– muallifning xizmat (ish) joyi.

Murojaat uchun telefonlar:
(71) 260-36-50, 260-32-57.

Eng sara ijodiy ishlar "Vatanparvar" gazetasi sahifalarida "Jangovar ruh – jangchining qudratli quroli" tanlovi rukni ostida chop etiladi.

G'OLIBLARNI MUKOFOTLASH

G'oliblar quyidagi mukofotlar bilan taqdirlanadi:
1-o'rin (1 ta) – bazaviy hisoblash miqdorining 25 (yigirma besh) barobari, diplom va kitoblar to'plami;

2-o'rin (2 ta) – bazaviy hisoblash miqdorining 20 (yigirma) barobari, diplom va kitoblar to'plami;
3-o'rin (3 ta) – bazaviy hisoblash miqdorining 15 (o'n besh) barobari, diplom va kitoblar to'plami;
rag'batlantiruvchi mukofotlar (5 ta) – bazaviy hisoblash miqdorining 10 (o'n) barobari, diplom va kitoblar to'plami.

Natijalar "Vatanparvar" gazetasi va saytida hamda mudofaa.uz saytining telegram kanalida e'lon qilinadi.

Tanlov g'oliblari va sovrindorlariga mukofotlar 2024-yil Vatan himoyachilari kuni bayrami arafasida tantanali ravishda topshiriladi.

"Vatanparvar" birlashgan tahririyati

OBUNA – 2024

"Vatanparvar" gazetasi nashr ko'rsatkichi – 114
"O'zbekiston armiyasi" jurnali nashr ko'rsatkichi – 1273

– Men "Vatanparvar"ni tanladim. Siz-chi?

@Vatanparvargazetasi_bot
"Vatanparvar" birlashgan tahririyati bilan bog'lanish uchun telegram bot

QUYIDAGI MASALALAR BO'YICHA MUROJAATLARINGIZ BO'LSA, QO'NG'IROQ QILING:

- psixologik qo'llab-quvvatlash;
- oilaviy munosabatlar;
- shaxs sifatida rivojlanish;
- psixologik maslahat olish;
- nizoli masalalar bo'yicha psixologik yordam ko'rsatish;
- bolalar psixologiyasi;
- stressli vaziyatlar.

HAL QILIB BO'LMAYDIGAN MUAMMO YO'Q, HAR QANDAY VAZIYATDAN CHIQUISHNING MUNOSIB YO'LI BOR!

SHU SONNING ELEKTRON SHAKLI